

۱۳۰۰۰ مشترک داشت. روز ۱۱ دیماه ۴۴ تأسیسات شرکت برق رشت به سازمان آب و برق سد سفید رود تحویل شد (۱۵۷).

سادات محله:

تأسیسات برق سادات محله در شهریور ۴۵ افتتاح شد (۱۵۸).

ساری:

از برق ساری هم اطلاعی بدست نیامد، ولی اجمالاً چون منطقه مازندران مورد توجه خاص [پهلوی اول] بود و هر سال چندبار به آن صفحات مسافرت می‌کرد، وعلاقه بسیار در آنجاها داشت، قطعاً بصورت نامطلوبی نبوده است. در تیر ۱۳۳۷ نیز شرکت برق ساری موتورنازهای خریداری کرده مشغول نصب آن بود (۱۵۹). انتقال برق سراسری ۲۳۰ هزار ولتی مازندران از شب دوشنبه ۶ آبان ۴۷ در شهرستان ساری و شاهی [قائم‌شهر] شروع به کار نمود... این خط از نوشهر تا گنبد قابوس با نیروی ۲۳۰۰۰ ولتی از فرح‌آباد تا تهران کشیده شده است (۱۶۰).

سلطان‌آباد اراك:

از کار شرکت برق سلطان‌آباد نیز اطلاعی در دست نیست. این شرکت در آذر ۱۳۰۶ تأسیس شد تا یک دستگاه کارخانه چراغ برق وارد و دایر نماید و قرار بود کارخانه از اول سال ۱۳۰۷ دائر شود و بلدییه برای مصارف ۷۰۰ شعله چراغ شهر و تبدیل چراغ نفتی به برقی ۲۳۲۸ تومان اعتبار برآورد کرده بود (۱۶۱) کارخانه مزبور دارای سه موتور بقدرت

۱۵۷- اطلاعات ۱۲۰۸۷، ۴۵۶۳۱.

۱۵۸- اطلاعات ۱۲۰۸۷، ۴۵۶۳۱.

۱۵۹- اطلاعات ۹۶۶۸، ۳۷۴۳۱.

۱۶۰- اطلاعات ۱۲۷۲۶، ۴۷۸۶.

۱۶۱- اطلاعات ۱۲۱۵۳، ۴۵۹۱۹. ستون چهل سال قبل.

۱۰۰۰۰ اسب تقریباً بود و استعداد ۶۰۰ کیلووات برق را داشت، اما سیم‌کشی شهر ناقص و برق هم شبانه‌روزی نبود (۱۶۲).

در آذر ۱۳۳۵ چهار دستگاه ترانسفورماتور در چهار نقطه شهر برای تقویت جدید برق نصب گردید (۱۶۳). این کارخانه جدید با کمک سازمان برنامه و مهندسین آن دایر گردیده بود. در فروردین ۳۷ نیز یک موتور جدید ۲۵۰ کیلوواتی در آنجا نصب شد. در عین حال شرکت برق اراك حاضر بود که اگر شهرداری اعتبار تأسیسات شرکت را نقداً بپردازد آن را به شهرداری بفروشد (۱۶۴) و هزینه نوله‌کشی و برق اراك را در آن سال بالغ بر ده میلیون تومان تخمین زده بودند و در صورت تنظیم قرارداد شهرداری اراك می‌بایست نصف آنرا در مدت ۵۰ ماه به سازمان برنامه بپردازد (۱۶۵)، ولی بهر حال ظاهراً هیچگاه برق اراك منظم نبوده است، چه در سال ۳۸ هنوز برق کار می‌کرده است و در آبان آن سال به‌عذر اینکه مصرف برق روزانه برای شرکت ضرر می‌دهد، برق روز مردم را قطع کرده بودند، چه با شهرداری بر سر دریافت حق اشتراك اختلافاتی داشت (۱۶۶) و این بی‌نظمی ادامه یافت و برق آن شهرستان اغلب خاموش بود (۱۶۷) در خرداد ۱۳۴۶ موتورهای مولد برق منطقه‌ای اراك که هر یک ۱۲۰۰ کیلووات قدرت داشت به اراك حمل گردید... و قرار بود بزودی دو موتور برق دیگر به اراك انتقال داده شود تا برق منطقه‌ای اراك به ۱۴۰۰۰ کیلووات برسد (۱۶۸).

۱۶۲- سالنامه دبیرستان پهلوی اراك (۳۴-۱۳۳).

۱۶۳- اطلاعات ۹۱۹۳، ۳۵۹۲۲ و ۹۱۹۹، ۳۵۹۲۹ و ۹۹۱۸۰، ۳۵۹۹۷.

۱۶۴- اطلاعات ۹۵۷۱، ۳۷۱۶۶.

۱۶۵- اطلاعات ۹۶۶۶، ۳۷۴۲۹.

۱۶۶- اطلاعات ۱۰۰۴۷، ۳۸۸۸۵.

۱۶۷- اطلاعات ۱۰۱۳۹، ۳۸۱۱۲۵.

۱۶۸- اطلاعات ۱۲۲۹۷، ۴۶۳۱۷.

در آغاز سال ۱۳۴۷ یک پایگاه برق در ۱۸ کیلومتری جاده اراک - خمین ایجاد شد تا نیروی برق سد [دز] در اراک مورد استفاده قرار گیرد. وبعلاوه ساختمان و نصب موتورهای برق شرکت منطقه‌ای اراک نیز در یک کیلومتری شهر آغاز گردید. در قریه الجیرک از توابع اراک نیز پایگاهی شروع به ساختمان شد و گروهی از مهندسين ایرانی و انگلیسی مشغول نصب پایه‌های فلزی خط انتقال نیروی برق سد [دز] به تهران بودند (۱۶۹).

شیراز :

در سال ۱۳۰۷ شرکت سهامی با سرمایه شصت هزار تومان برای تأسیس برق در شیراز تشکیل شد (۱۷۰) و در ۱۲ آبان ۱۳۰۹ تحت شماره ۴۸ در شیراز به ثبت رسید. در سال ۱۳۱۶ مقداری ماشین‌آلات برای آن وارد شد و نواقص کارخانه رفع گردید (۱۷۱). در اسفند ۱۳۳۴ کارخانه برق جدیدی در شیراز افتتاح شد. بهای این کارخانه با هزینه ساختمانی و کابل کشی خیابانها و سایر مخارج ضروری بالغ بر ۲۳۷۲۳۷۸۹۸ ریال شده و در این کار اصل چهار نیز مساعدت و همکاری کرده بود. این کارخانه تا ۱۵۰۰۰ کیلووات قدرت داشت و می‌توانست برق ۲۲۰ ولت به تمام نقاط شهر برساند (۱۷۲).

در اردیبهشت ۳۷ نیز موتور جدیدی به ظرفیت ۳۵۰۰ کیلووات برای برق شیراز خریداری شد و با نصب این موتور امیدوار بودند که میزان کنتور شهر را از ده هزار به بیست هزار برسانند (۱۷۳) این موتور در مهرماه نصب شد و شروع به کار کرد. و نیز قرار بود که کارخانه برق

۱۶۹- اطلاعات ۱۲۵۶۶، ۴۷۳۳.

۱۷۰- ۳۴۱۸، ۱۶۱۲۱۶. ستون نه سال پیش.

۱۷۱- مجله بانک ملی ش ۱۹ ص ۶۴.

۱۷۲- اطلاعات ۸۹۵۶، ۳۴۱۲۲۷.

۱۷۳- اطلاعات ۹۶۰۷، ۳۷۲۲۱.

کارخانه سیمان هم که به کار افتد، هزار کیلووات برق به شهرداری شیراز بدهد (۱۷۴).

از یک مولد برق دیزلی به ظرفیت ۳۷۵۰ کیلووات نیز صحبت شده که برای برق شیراز خریداری گردیده و در اوایل برنامه سوم نصب آن خاتمه یافته و به مرحله بهره‌برداری رسیده است، ولی قطعی نشده است که آیا همان موتور قبلی است که ظرفیت آن کم و بیش ذکر شده و یا موتور دیگری است. طی برنامه سوم نیز یک مولد برق گازی ثابت ۸۰۰۰ کیلوواتی و یک مولد برق گازی سیار ۷۴۰۰ کیلوواتی در شیراز نصب گردید و مورد بهره‌برداری قرار گرفت.

برق شیراز در سال ۱۳۳۷ سه میلیون ریال به اصل چهار دهکار بود. در تیر ۴۴ برق شیراز کیلوواتی یک ریال ارزان شد. در سال ۱۳۴۵ قرارداد اجرای طرح خطوط انتقال نیروی ۶۶ هزار ولتی شیراز، مرودشت، تخت جمشید بین شرکت برق منطقه‌ای فارس و پیمان کار امضاء شد. این خط ۷۰ کیلومتر طول دارد و می‌تواند تا شعاع ۱۵ کیلومتر به روستاهای واقع در مسیر خود برق برساند و قدرت آن ۲۵۰۰۰ کیلووات است و ۱۴۰۰۰۰۰ ریال هزینه برداشته است. این خط در بهمن ۴۶ افتتاح شد. خط انتقال شیراز، کوار، دیندارلو نیز ۱۲۰ کیلومتر طول دارد و ولتاژ آن ۶۶ هزار ولت است و قدرت آن ۲۵۰۰۰ کیلووات و هزینه آن ۱۶۰ میلیون ریال. برق شیراز قبل از منطقه‌ای شدن ۹۶۵۰ کیلووات بوده است (۱۷۵).

قزوین :

در سال ۱۳۰۷ خورشیدی هنگامی که امیر امان‌الله خان پادشاه افغانستان به ایران آمد و از اروپا به افغانستان باز می‌گشت، مأموریت پذیرائی او با تیمورتاش بود. چون در قزوین برق نبود، تیمورتاش

۱۷۴- اطلاعات ۹۷۲۸، ۳۷۲۱۳.

۱۷۵- کیهان ۸۳۳۳، ۵۰۲۱۱.

ارباب «برزو»ی زرتشتی را که صاحب و مدیر گراند هتل آن شهر بود و ادار کرد با موتور کوچکی که داشت خطسیر امان الله خان و عمارت و محل توقف او را برق بکشد. این کارخانه ۷۵ کیلووات برق می داد و قریب ۱۹ سال کار کرد.

بنابراین سابقه موقعی که دکتر شیخ در ۱۳۱۰ به قزوین مأموریت یافت، ضمن مذاکره برای برق قزوین، شهرداری آن شهر را مجبور کرد که در احداث برق قزوین شرکت کند. ضمناً برای ارباب برزو هم مزیتی قائل شد و تا سی سال برق قزوین را به وی انحصار داد. از این رو در سال ۱۳۱۱ به مشارکت بلدییه و ارباب برزوی پارسی مدیر گراند هتل یک دستگاه بزرگ ماشین چراغ برق وارد، و در شب ۴ ر۱۳۱۳ افتتاح شد.

این کارخانه ظاهراً از انگلستان وارد شده بود، زیرا که دو متخصص انگلیسی برای به کار انداختن آن آمده بودند (۱۷۶) و گویا قدرت آن ۴۵۰ اسب و بهای آن تقریباً دو میلیون ریال بود. این شرکت در سال ۱۳۳۳ نصف و نصف متعلق به شهرداری و شاپور مهرشاهی فرزند ارباب برزو بوده است (۱۷۷) و ظاهراً از ۱۳۲۰ به این صورت درآمد بود و از جهت دادن برق هم رفتار خوبی نداشته است.

در ۱۳۲۶ موتور دیگری به قوه ۱۴۰ کیلووات نصب و در ۱۳۳۱ موتور دیگری بر آن اضافه شد که هیچیک نتوانست برق شهر را تأمین کند (۱۷۸) تا اینکه در سال ۱۳۳۵ بین شهردار قزوین و سازمان برنامه قراردادی تنظیم شد که سازمان برنامه ۵ میلیون ریال به شهرداری قزوین اعتبار بدهد و در ظرف مدت یک سال حداقل قزوین دارای برق مناسبی شود (۱۷۹).

- ۱۷۶- اطلاعات ۲۱۵۸، ۱۳۱۱۹.
 ۱۷۷- اطلاعات ۸۵۶۷، ۳۳۱۰۸.
 ۱۷۸- سالنامه فرهنگ قزوین مهر ۱۳۳۹.
 ۱۷۹- ۹۱۸۸، ۱۷، ۳۵۹.

در آن سال شرکت برق قزوین سه دستگاه موتور داشته است به قدرت ۴۶۷ و ۱۵۰ و ۷۵ اسب که فقط شبها و چند ساعتی هم ظهر برق می دادند است. منتهی اغلب موتور خراب و از کار افتاده بوده است، هنگام کار کردن هم روشنائی چراغها به اندازه ای ضعیف بوده است که قابل استفاده نبوده است (۱۸۰).

در سال ۱۳۳۷ یک موتور ۳۵۰ کیلوواتی برای قزوین خریداری و نصب شد و ژنراتور فرسوده سابق نیز تعمیر گشت و به این ترتیب شهرداری دارای سیصد کیلووات برق شد (۱۸۱). این موتور فرسوده گویا از ۱۳۱۴ تا ۱۳۳۷ کار می کرده است (۱۸۲).

در مهر ۱۳۳۷ کار نصب موتورنو خاتمه یافت و نیز موتورهای برق کارخانه کراوغلی هم - که روشنائی بخش یکم شهر را تأمین می کرد - ترمیم شد، و امیدوار بودند که همه شهر را بتوانند روشن نگاه دارند. این کار به کمک موتور ۲۵۰ کیلوواتی جدید و موتورهای کارخانه کراوغلی، شرکت برق و موتور دیگری از نوع «مان» (۱۸۳) که در دست تعمیر بوده است می بایست صورت بگیرد (۱۸۴).

در سال ۱۳۴۵ برای قزوین موقتاً دو دیزل ۵۰۰ کیلووات خریداری شد و مشغول نصب آن دو بودند (۱۸۵) و در ۱۱ مهر ۴۶ خط انتقال نیروی سد سفیدرود در قزوین افتتاح شد. این خط از سد مزبور به تهران کشیده شده و ۸۵۰۰۰ کیلووات برق دارد و هزینه آن بدون پست های

- ۱۸۰- مینو در ص ۷۰۴-۷۱۲.
 ۱۸۱- اطلاعات ۹۷۱۶، ۳۷۶۲۹.
 ۱۸۲- اطلاعات ۹۷۱۶، ۳۷۶۲۹.

- ۱۸۴- اطلاعات ۹۷۴۱، ۳۷۷۲۸.
 ۱۸۵- اطلاعات ۱۲۱۷۸، ۴۵۱۰۲۰.

ترانسفورماتور بالغ بر ۲۵۰ میلیون ریال شده بود که از محل اعتبارات برنامه سوم پرداخته شد (۱۸۶).

قم :

پس از تأسیس کارخانه ریسباف بر طبق قراردادی که با وزارت کشور بسته شد، تأمین برق قم نیز با آن کارخانه شد.

قوچان :

شرکت برق قوچان در زمستان ۳۵ موتور جدیدی به ظرفیت ۲۵۰ کیلووات و به قیمت ۲۵۰ هزار تومان خریداری و نصب کرد (۱۸۷). و تا مهر ۳۷ سده دستگاه کارخانه برق قوی و مجهز در قوچان بود که شبها به کار می افتاد (۱۸۸). گرچه شرکت تصمیم گرفته بود که شبکه برق را توسعه داده، برق شبانه روزی در اختیار اهالی بگذارد (۱۸۹)، اما عده ای مخالفت می کردند و نمی گذاردند و این هم از عجایب و شنیدنی هاست.

کاشان :

در اواخر اسفند ۱۳۰۳ برای افتتاح کارخانه برق کاشان دعوتی شد (۱۹۰) و دیگر از آن خبری بدست نیامد. در آذرماه ۳۸ نیز توربین برق آن شهر به کار افتاد، ولی ظاهراً نتیجه ای نداشت، چه گفته شده که از آن وقت که توربین به کار افتاده هر شب قسمتی از شهر در خاموشی بسر می برد و آن قسمت هم که برق دارد باید در روشنائی کبریت نور لامپ برق را جستجو کرد (۱۹۱).

۱۸۶- اطلاعات ۱۳۳۹۹، ۱۱/۷/۴۶۷۰۶۶

۱۸۷- اطلاعات ۹۲۳۴، ۱۰/۱۱/۳۵۱۱۱۰

۱۸۸- اطلاعات ۹۷۳۳۲، ۱۷/۷/۳۷۰۳۷

۱۸۹- اطلاعات ۹۱۶۵، ۳۰/۲/۳۷۰۳۷

۱۹۰- اطلاعات ۲۴۳۹، ۲۶/۱۲/۱۳۰۱۳

۱۹۱- اطلاعات ۱۰۰۸۲، ۱۶/۹/۳۸۰۹۱۶

لاهیجان :

از برق لاهیجان هم خبری بدست نیامده است. اجمالاً در ۱۳۰۵ متمولین آنجا می خواستند کارخانه برقی وارد نمایند و موکول به اجازه بوده است (۱۹۲).

لرسنان :

دو موتور برق داشته، ولی محل نصب آن دو ذکر نشده است. احتمالاً موتور برق امینی ۱۰۰۰ شعله چراغ می توانست بدهد و موتور راغبیان ۷۰۰ شعله ۱۵ شمعی (۱۹۳).

مخمیره (خرمشهر) :

از سرگذشت برق حاج رستم بحرانی اطلاعی در دست نیست و گویا شرکتی برای برق خرمشهر بعدها بوجود آمد که کلیه سهام آن به شهرداری محل تعلق داشت و این شرکت ظاهراً در سال ۱۳۴۳ با سازمان آب و برق خوزستان قراردادی بمدت ۵ سال بست و در نتیجه آن قرارداد، ایستگاه برق ۱۶۰۰۰ کیلوواتی در خرمشهر تأسیس شد (۱۹۴).

از برق موقر ناصری (اهواز) هم خبری در دست نیست و اساساً وضع برق اهواز پیش از بستن سد [دز] و تشکیل سازمان آب و برق خوزستان در جائی دیده نشده است مگر اندکی که قبلاً ذکر شد. این سد گنجایش ۸ مولد برق ۶۲۵۹۰ کیلوواتی دارد و تا پایان سال ۱۳۴۴ تولید و انتقال و توزیع نیروی برق شهرهای اندیمشک، دزفول، شوشتر، اهواز، آبادان، بهمنشیر، قصبه، جزیره صلبوخ و قریه پلنو انجام و مبلغ ۱۶۴۱۷۲۰۳۰۰۰ ریال هزینه آن شده بود (۱۹۵).

۱۹۲- اطلاعات ۱۲۰۲۸، ۲۵/۴/۴۵۰۴۵ ستون چهل سال قبل.

۱۹۳- مجله اطاق تجارت ش ۱۷ ص ۲۰.

۱۹۴- اطلاعات ۱۰۸۳۸، ۱۳/۴/۴۱۳۰۴۱

۱۹۵- گزارش برنامه عمرانی... ص ۲۲۴.

مشهدسر :

علاوه بر برق شیلات در زمان [پهلوی اول] برای برق مشهدسر (بابل سر) اقدام و کارخانه برقی برای آنجا خریداری شد. هنگامی که کارخانه مزبور نصب گردید، گزارش شد که این موتور توانائی دارد که امیرکلا، فریدون کنار و کیا کالارا هم برق بدهد و ضمناً موتور ۲۰ سال هم بیمه است، اما پیش از دوازده سال دیگر برق به قراء مزبور داده نشد... و وضع برق شهر هم بسیار خراب شد (۱۹۶). تا اینکه در آذر ۳۵ برای تأمین برق بابلسر و ایلام و کوچصفهان و شاهین دژ و خامنه و خرم آباد، شهسوار [تنکابن] و کوی نارمک و نازی آباد مبلغ ۴۷۰۴۸۲۷۰۳۳ ریال اعتبار تصویب گردید و این مبلغ نصف هزینه بود که نصف دیگر را می بایست شهرداریها تهیه و تأمین کنند (۱۹۷).

نیشابور :

در تاریخ ۱۴۱۱/۱۱/۱۴ شرکتی به نام مؤسسه برق جهانتاب بامستولیت محدود بین ملک قاسم نیروی و آرسن دانیلیان با سرمایه ۱۲۴۰۰۰۰ ریال و برای مدت ۱۵ سال تشکیل شد و به ثبت رسید (۱۹۸) و در سال ۱۳۳۸ نیز شهرداری محل یک دستگاه موتور برق خریداری نمود (۱۹۹).

همدان :

شرکت برق همدان در ۱۳۰۷ دارای ۲۵ کیلووات برق بوده است (۲۰۰). در ۱۳۱۶ قرار شد کارخانه بافندگی وارد کنند که برق همدان را نیز بدهد و ماشین آلات برق آن هم وارد شد ولی کارخانه بافندگی به جهاتی

۱۹۶- اطلاعات ۸۵۲۶، ۸۵۲۶، ۳۳۸۱۹

۱۹۷- اطلاعات ۹۱۸۸، ۹۱۸۸، ۳۵۹۱۷

۱۹۸- مجله اطاق تجارت ش ۱۲۹ ص ۱۹

۱۹۹- اطلاعات ۹۸۹۷، ۳۸۲۸

۲۰۰- در متن سفید است.

تأسیس نگشت (۲۰۱). در بهمن ۱۳۱۶ توربینهایی که وارد شده بود به کار افتاد و درست در ساعت دو بعد از ظهر روز دوشنبه ۱۳ دی ۱۶ مراسم گشایش این توربینها انجام شد. این توربینها ۱۱۰ اسب قوه داشت و علاوه بر آنها کارخانه برق سابق (انتهای خیابان داریوش) نیز به شهر برق می داد (۲۰۲). طرز کار این توربین چنین بود که دو لوله قطور آب که متصل به استخر بود و از ارتفاع یکی از دامنه های جنوبی الوند سرچشمه می گرفت به موتور می رسید و با فشار آب توربین به کار می افتاد و از نیروی آب استفاده شده برق بدست می آمد. میزان برق حاصله ۴۲۰ کیلووات بود (۲۰۳). و چون برق مزبور رفته رفته برای روشنائی شهر و رفع احتیاجات عمومی کافی نبود در ۱۳۳۳ شرکت برق سفارش خرید کارخانه جدیدی را داد (۲۰۴). این کارخانه ۸۰۰ کیلوواتی بود و در آذر ۳۸ شروع به کار کرد. در آن موقع برق همدان دوهزار کیلووات بود (۲۰۵). بعداً سه موتور برق دیزلی هر یک به ظرفیت دوهزار کیلووات در همدان نصب و از آن بهره برداری شد.

بعلاوه نقاط ذیل نیز میان سالهای ۱۳۱۱ و ۱۳۳۰ به تدریج دارای برق شده اند:

اردکان :

در تاریخ ۲۲ دی ۱۳۱۷ شرکتی به نام «شرکت برق اردکان» با سرمایه یکصد هزار ریال تأسیس شد (۲۰۶) و این شرکت کارخانه کوچکی

۲۰۱- مجله بانک ملی ش ۱۸ ص ۷۵ و ش ۱۹ ص ۵۸

۲۰۲- اطلاعات ۳۲۶۷، ۲۲۰۲۲، ۱۶۱۰

۲۰۳- اطلاعات ۷۲۹۲، ۲۹۰۱۵

۲۰۴- اطلاعات ۸۵۲۶، ۳۳۸۱۹

۲۰۵- اطلاعات ۱۰۰۸۶، ۳۸۹۲۱

۲۰۶- مجله بانک ملی ش ۳۱ ص ۸۲۲

وارد کرد و به قبول مشترك و سیمکشی پرداخت. یکی دو سال قبل از آن نیز غلامعلی خراسانی از بازرگانان معتبر یزد که یک آسیای برقی به یزد آورده و کارش نگرفته بود، کارخانه خود را به اردکان آورده و عده‌ای مشترك برق پذیرفته بود، این دو کارخانه هیچکدام نیروی کافی نداشت. بعد از شهریور ۲۰ شرکت دیگری به سرمایه شهرداری و عده‌ای از اهالی تشکیل و به آوردن کارخانه بزرگتری اقدام شد که برق نسبتاً بهتری داشت ولی قیمت آن مثل همه جا گران بود.

برازجان:

در سال ۱۳۹۲ دوتن از بازرگانان محل کمال پور و وثوقی کارخانه برقی در برازجان نصب و روشنائی محل را تأمین کردند (۲۰۷).
رضائیة [ارومیه]:

در سال ۱۳۱۶ دو کارخانه چراغ برق در آن شهر مشغول کار بوده است (۲۰۸) که یکی از آن دو متعلق به زین‌العابدین رحیم زاده خوئی بوده که در آبان ۱۳۱۵ افتتاح یافته بوده و رضائیة تا آن تاریخ برق نداشته است (۲۹۰).

بهشهر (اشرف سابق):

برق بهشهر به وسیله چند ترانسفورماتور از نوربین کارخانه چیت - سازی تأمین می‌شد و در هر چند شب برق یکی از محله‌های شهر قطع می‌گردید. نرخ برق هر کیلووات شش ریال بود (۲۱۰).

زاهدان:

در دیماه ۱۳۱۷ شهرداری زاهدان از محل عوارض بلدی و سهامی

که درصد فروش بود کارخانه برقی خرید و از تاریخ ۲۶ فروردین ۲۰ کارخانه مزبور افتتاح شد و شروع بکار نمود (۲۱۱).

در سال ۱۳۳۵ نیز شهرداری زاهدان ۱۳۵۰۰۰ ریال بابت تعهد خود درباره خرید موتور برق به سازمان برنامه پرداخت و سازمان اقدام به خرید دو دستگاه موتور برق برای آن شهر کرد (۲۱۳). نصب این موتورها ظاهراً تا سال ۱۳۳۸ به طول انجامید و در مرداد آن سال قسمتی از موتورها نصب شده بود و مشغول توسعه و تکمیل شبکه سیم‌کشی برق شهر شده بودند (۲۱۳). در آبان آن سال نیز مولد برق ۲۱۸ کیلوواتی زاهدان نصب گردید، اما هنوز سیمکشی بعضی از خیابانها و محلات شهر پایان نیافته بود (۲۱۴). در بهمن ۱۳۳۸ کارخانه جدید برق زاهدان که با سه دستگاه موتور برق ۵۵۰ کیلووات مجهز بود افتتاح شد و برق زاهدان شبانه‌روزی گردید. سه دستگاه ترانسفورماتور فشار قوی نیز بکمک سازمان برنامه در آن شهر نصب شد (۲۰۵). در سال ۱۳۴۷ نیز یک موتور مولد ۷۲۰ کیلوواتی بوسیله شرکت برق منطقه‌ای برای زاهدان خریداری گردید (۲۱۶).

سده (همايون شهر):

در سال ۱۳۲۰ مردم محل یک دستگاه موتور برق صد کیلوواتی دائر کردند. پس از اینکه سازمان برنامه قرار گذاشت که در ایجاد و یا بهبود برق شهرستانها اقدام کند، شهرداری سده نیز با سازمان وارد مذاکره شد که یک دستگاه برق پانصد کیلوواتی برای سده بخرند (۲۱۷).

۲۱۱ - مجله بانک ملی ش ۵۱ ص ۴۷، فروردین واردی بهشت ۱۳۳۰.

۲۱۲ - اطلاعات ۹۱۳۴، ۳۵۷۷۱۵.

۲۱۳ - اطلاعات ۹۹۷۱، ۳۸۵۰۵.

۲۱۴ - اطلاعات ۱۰۰۶۱، ۳۸۸۲۲.

۲۱۵ - اطلاعات ۱۰۱۳۱، ۳۸۱۱۱۴ و ۱۰۲۹۰، ۳۹۶۳۳.

۲۱۶ - اطلاعات ۱۲۶۳۴، ۴۷۴۲۲.

۲۱۷ - اطلاعات ۹۶۳۰، ۳۷۳۳۱۷.

۲۰۷ - اطلاعات ۷۳۱۲، ۲۹۶۱۹.

۲۰۸ - مجله بانک ملی ش ۱۹ ص ۶۰.

۲۰۹ - اطلاعات ۲۹۶۱، ۱۵۸۲۰.

۲۱۰ - اطلاعات ۹۹۳۱، ۳۸۴۱۷.

مراغه :

در سال ۱۳۱۶ کارخانه برقی داشته که با آبشار کار می‌کرده و ظاهراً میان شهرداری و شیروخورشید سرخ مشترک بوده است (۲۱۸).

مرند :

کارخانه برق مرند در سال ۱۳۹۲ تأسیس شد، ولی برق کافی و منظم به‌مشترکین نمی‌داد. از هر صاحب کنتور پنجاه تا صدریال گرفته می‌شد و در شبانه‌روز چهار ساعت و در ماه هفت هشت روز بیشتر برق روشن نبود و قیمت آن هم کیلوواتی شش ریال بود (۲۱۹) که یک ریال آن بابت عوارض شهرداری بود، ولی در آنجا هم مثل اصفهان و تهران پول وصول شده و به شهرداری پرداخته نشده بود. شرکت برق در مقابل سازمان برنامه هم متعهد شده بود، که پس از یک سال بهره‌برداری از قیمت برق بکاهد، ولی نکاسته بود. در زمستان ۱۳۳۵ فرماندار مرند با سازمان برنامه قرارداد می‌بندید به مبلغ ۶۰۰۰۰ ریال جهت خریداری موتور و لوازم برق منعقد نمود (۲۲۰) و در آذر ۴۹ اعلام شد که با استفاده از دو موتور یکهزار اسبی و دو ترانسفورماتور فشار قوی برق مرند تأمین شود (۲۲۱).

مشهد :

با آنکه دومین کارخانه برق ایران در مشهد دایر شده است نام این شهر جزو شهرهائی که در ۱۳۱۱ برق داشته‌اند نبود و از اینرو در اینجا یادآورده شد. پس از تشکیل شرکت کارخانه ریسندگی خسروی، برق مشهد نیز بوسیله آن شرکت احداث و تأمین شد. در دیماه ۳۳ کارخانه خسروی رسماً آگهی کرد که اگر کسی یا شرکتی بخواهد برای تأمین

۲۱۸- اطلاعات ۳۲۲۷، ۱۱/۹/۱۶۰۱

۲۱۹- اطلاعات ۷۳۱۲، ۲۹/۶/۲۹ و ۸۵۷۰، ۱۲/۱۰/۳۳

۲۲۰- اطلاعات ۹۲۵۲، ۱۲/۱۰/۳۵

۲۲۱- کیهان ۸۲۱۱، ۹/۹/۴۹

برق مشهد موتور وارد کند آزاد است (۲۲۲) و از اینرو چند کارخانه برق کوچک در مشهد دایر شد مثل «شرکت برق بازار» و «شرکت برق عشرت‌آباد» و «برق نور» و «برق جواهری» و امثال اینها.

در مرداد ۱۳۳۶ با مشارکت شهرداری و شرکت خسروی شرکت جدیدی به نام «شرکت برق مشهد» بوجود آمد (۲۲۳) زیرا قسمت عمده سهام برق مشهد متعلق به آستان قدس بود و از طرف تولیت عظمی موافقت شد که سهام کارخانه برق به شهرداری واگذار شود. به این ترتیب شرکتی پنجاه - پنجاه با سرمایه ۱۲۰ میلیون ریال تأسیس گردید، و اختلافات سیزده ساله شهرداری مشهد و شرکت برق خسروی فیصله یافت و شرکت برق مشهد توانست با خرید ۵ موتور مولد برق نیروی الکتریسیته شهر مشهد را از ۲۳۰۰ (۲۲۴) کیلووات به ۷۵۷۰ کیلووات برساند و بهای امتیاز کنتور برق را که به بیست هزار ریال رسیده بود از بین ببرد و مقدمات خرید دو دستگاه توربین ۷۵۰۰ کیلوواتی با کمک سازمان برنامه فراهم شد... چنانکه گفته شد در ابتدای کار شرکت کلیه نیروی برق مشهد ۲۳۰۰ کیلووات بود که بعداً هزار کیلووات در شهریور ۳۸ با موتور جدید به آن اضافه شد (۲۲۵) و بتدریج با خرید موتور ژنراتورهای جدید نیروی برق مشهد به ۱۲۰۰۰ کیلووات رسید. در آذر ۳۷ شانزده هزار انشعاب برق در مشهد داده شده بود و ۲۵ ترانسفورماتور در شهر نصب شده (۲۲۶) و در تیرماه ۴۹ این رقم به ۲۴۶ رسیده بود (۲۲۷).

۲۲۲ و ۲۲۴- اطلاعات ۸۵۶۳، ۴/۱۰/۳۳

۲۲۳- مجله اطلاق بازرگانی ش ۹۸ ص ۶۱ و ۶۲.

۲۲۴- این رقم در دو خبر بصورت ۲۳۰۰ و ۳۳۰۰ ذکر شده است. اطلاعات ۹۷۷۷،

۱۰/۹/۳۷ و ۳۵/۹/۳۸

۲۲۵- اطلاعات ۹۹۳۵، ۲۲/۳/۳۸

۲۲۶- اطلاعات ۹۷۷۷، ۱۰/۹/۳۷

۲۲۷- کیهان ۸۰۷۹، ۴/۹/۴۹

پس از تأسیس شرکت برق منطقه‌ای خراسان تأمین برق مشهد به‌عهدۀ آن شرکت قرار گرفت و سازمان برنامه مبلغ ۳۹۰۰۰ ریال ۲۶۷۲۰۰۰ ریال به شرکت مزبور اعتبار داد تا با توسعه شبکه شهر مشهد و حومه... و خرید برقهای خصوصی برق مشهد را تأمین کند. شرکت برق منطقه‌ای خراسان با یک میلیون ریال سرمایه شروع به کار کرد و در شهریور ۴۴ سهام برق نخریسی مشهد (خسروی) را خرید. در ظرف چهار سال مصرف برق مشهد چهار برابر افزایش یافت و کارگران برق از ۷۷۶ نفر به ۱۲۰۰ نفر رسیدند.

برای توسعه تأسیسات برق مشهد خرید و نصب دو مولد بخاری هریک به ظرفیت ۱۲۵۰۰ کیلووات و دو مولد دیزلی به ظرفیت هر دستگاه سه هزار کیلووات در نظر گرفته شد. بهره‌برداری از مولدهای دیزلی در آبان ۱۳۴۶ آغاز و بهره‌برداری از مولدهای بخاری به اواخر سال ۱۳۴۷ موكول گردید. در شهریور سال ۴۴ برق مشهد ارزان شد، به این معنی که برق شب از کیلوواتی ۵ ریال به ۳ ریال رسید و برق روز از کیلوواتی ۳ ریال به ۲ ریال شد. ★

میان دو آب :

در اواخر دیماه ۱۳۱۳ به کوشش آقاخان لیقوانی کارخانه چراغ برق در محل دائر و برخی از معابر آن روشن شد. ★★

یزد :

در مرداد ۱۳۰۹ کارخانه برق یزد که متعلق به کیخسرو تیرانداز پدر مهربان کاوسی بود از جهت نصب ماشین و سیم‌کشی خاتمه یافت و

★ - اطلاعات ۱۱۷۸، ۴۴۶۳۴

★★ - اطلاعات ۲۳۹۰، ۲۷۱۰۳۷

افتتاح شد (۲۲۸). در اواخر مهر ۱۳۰۸ ساختمان کارخانه برق در نزدیکی تلگرافخانه شروع شده بود. سیم‌کشی برق یزد گویا بوسیله یک مهندس خارجی که ظاهراً روسی بود و به یزد تبعید شده بود صورت گرفت. از طرف کیخسرو - تیرانداز اعلانی منتشر شد که تا یکماه دیگر برق دائر خواهد شد (۲۲۹).

در سال ۱۳۱۶ موتوری به قوه ۵۱۰ اسب برای آن کارخانه وارد شد (۲۳۰) و سالهای سال برق بسیار کم و گرانی به شهر و خانه‌ها می‌داد، تا اینکه در سال ۱۳۳۹ دو دستگاه موتور هریک به قدرت ۹۲۰ اسب وارد و نصب شد. و در آذر ۱۳۴۱ موتور جدیدی با ۶۵۰۰ اسب قوه و ژنراتور آن در یزد به کار افتاد (۲۳۱). و در اوایل سال ۱۳۴۷ هم دو دستگاه مولد برق ۱۵۰۰ کیلوواتی برای برق آن شهر رسید و روز ۹ آبان ۴۷ به کار افتاد. با بکار افتادن این دو دستگاه قدرت نیروگاه برق یزد جمعاً به بیش از دو برابر رسید. در فروردین ۴۶ تأسیسات برق یزد به شرکت برق منطقه‌ای اصفهان تحویل شد (۲۳۲). در مهرماه ۱۳۴۶ هم یک دستگاه موتور برق ۱۴۶۱ کیلوواتی مورد بهره‌برداری برق یزد قرار گرفت و ساختمان نیروگاه جدید به قدرت ۶۰۰۰ کیلووات شروع گردید (۲۳۳). در ۱۳۳۳ نیز ترانسفورماتوری برای برق یزد رسیده بود که قرار بود تا اواسط سال به کار افتد. در خرداد ۴۴ مردم یزد به عنوان اعتراض نسبت به گرانی برق از مصرف برق خودداری کردند و تصمیم گرفتند که شرکت سهامی برق یزد و حومه تأسیس کنند و شروع به فروش سهام کردند. هر سهم شش هزار ریال معین شد و در کلیه بانکها حسابهای مخصوص باز شد و بالاخره

۲۲۸ - اطلاعات ۱۰۹۵۸، ۴۱۹۹۴

۲۲۹ - اطلاعات ۱۲۷۲۲، ۴۷۸۱۱، ستون چهل سال قبل.

۲۳۰ - اطلاعات ۳۲۸۸، ۱۶۷۲۸

۲۳۱ - اطلاعات ۱۰۹۵۸، ۴۱۹۹۴

۲۳۲ - اطلاعات ۱۲۳۴۲، ۴۶۱۱۲

۲۳۳ - اطلاعات ۱۲۴۱۸، ۴۶۸۸۲

شهرستان کشور مطالعاتی نموده بودند و همچنین اعزام مهندسين قسمت به ۳۵ شهرستان کشور... و در نتیجه زحمات مهندسين ایرانی و استفاده از کارشناسان سازمان ملل متحد بشرح زیر: مهندس ولکلو کارشناس شبکه های فشار قوی، مهندس ماکرون کارشناس هیدروالکتريک، مهندس مولینیه کارشناس مرکز حرارتی توانست حداکثر کمک را برای برق شهرستانها معمول دارد.

از سال ۱۳۳۰ تاکنون نیز در نقاط ذیل چه بکمک سازمان برنامه و چه مستقلاً از طرف شهرداری و مردم کارخانه برق ایجاد شده و توسعه یافته است:

آشتیان :

در سال ۱۳۳۷ قرارداد تأمین برق آشتیان از طرف سازمان برنامه با پیمانکار بهامضاء رسید و پیمانکار متعهد بود که در ظرف ۱۱ ماه کارخانه را نصب نموده برای استفاده آماده نماید. هزینه انجام این کار را بیش از سه میلیون ریال تخمین زده بودند. این کارخانه در اوایل آبان ۱۳۳۸ افتتاح شد (۲۳۷).

اردکان، انار، داراب (استان فارس) :

در زمستان ۱۳۳۸ قرارداد نصب تأسیسات برق شهرهای اردکان، انار، داراب واقع در استان فارس بهامضاء رسید. بموجب این قراردادها با صرف اعتباری در حدود ۸ میلیون ریال و در مدت ۴۸۰ روز برق داراب، و با صرف ۲۶ میلیون ریال برق انار در مدت ۳۹۰ روز آماده بهره برداری می بایست بشود (۲۳۸). داراب تا سال ۱۳۳۴ برق نداشت. در اواسط آن سال شهرداری اقدام به خرید و نصب یک دستگاه موتور مولد

کیلوواتی ۵۰ دینار از ۶ ریال قیمت برق کاسته شد و حق کنتور هم یک ریال تخفیف یافت (۲۳۴).

توجه دولت به برق شهرستانها :

در سال ۱۳۲۶ دولت ایران از «شرکت بین المللی مهندسی موريسون-نورسون» دعوت کرد که درباره برنامه توسعه و عمران در ایران مطالعاتی بعمل آورد. مهندسين این شرکت راجع به برق در ایران اینطور اظهار نظر کردند که: «... برای هر شهر باید مرکز تولید برق جداگانه و مخصوص پیش بینی و تهیه شود. در کارخانه هایی که بیش از هزار کیلووات ظرفیت داشته باشد قوه محرکه را توربین بخار باید تشکیل دهد که سوخت آن با نفت خواهد بود یا گاز طبیعی، و برای ایجاد نیروی برق بوسیله بخار در ۴۴ شهر مخارجی به مبلغ ۱۳۵ میلیون دلار برآورد گردیده است که نیروی برق حاصله در سال عبارت از ۵۲۵ میلیون کیلووات خواهد بود... (۲۳۵)

توصیه های این شرکت، بعنایت پیش آمدهای بعدی، ظاهراً بطور دقیق اجرا نشد تا اینکه در برنامه سوم بموجب طرحی تصویب شد که در سیصد شهر کوچک دستگاههای مولد برق نصب شود و ۹۶۵ میلیون ریال نیز به اجرای این طرح اختصاص یافت و برای عملی ساختن طرح علاوه بر مناقصه های جداگانه و انفرادی یک مناقصه دسته جمعی نیز صورت گرفت و در نتیجه قراردادی برای نصب ۱۸۶ دستگاه مولد برق بقدرت ۵۰ تا ۵۰۰ کیلووات در ۱۱۴ شهر به مبلغ ۲۴۰ میلیون ریال با یک شرکت خارجی بهامضاء رسید... تا شهرهایی که خارج از شبکه ملی و سرتاسری برق کشور قرار دارند از طرح مزبور استفاده کنند... (۲۳۶) در حقیقت قسمت برق سازمان برنامه با بررسی گزارش مهندسين ماوراء دریاها که روی ۳۳

۲۳۴- اطلاعات ۱۱۷۰۹، ۲۹۳۳۹۴.

۲۳۵- مجله بانک ملی ش ۹۴ ضمیمه ص ۱۰ و ۱۱.

۲۳۶- کیهان ۷۶۱۶، ۲۰۹۲۰۴۷.

۲۳۷- اطلاعات ۹۷۷۲، ۳۷۹۹۴.

۲۳۸- اطلاعات ۱۰۱۲۹، ۱۲۱۱۱۳۸.

برق نمود و در دیماه ۳۴ ساختمان آن در میدان فردوسی محل پایان یافت و بهره‌برداری از آن شروع شد (۲۳۹).

اسدآباد همدان :

در مرداد ۳۸ مهندسین شرکت زیمنس برای توسعه سیمکشی اسدآباد همدان وارد شدند و در آبان آن سال کارخانه برق محل افتتاح شد. سیمکشی برق خیابانهای اسدآباد بوسیله شرکت مقاطعه‌کاری «ژیکوف» تکمیل گردید (۲۴۰).

اسفرااین :

در سال ۱۳۳۳ شهرداری محل مولد برقی خریداری کرد و در شهریور ۳۷ نیز اقدام به خرید یک موتور برق دیگر نمود که قرار بود در ظرف چند روز مورد بهره‌برداری قرار گیرد (۲۴۱).

اشتهارد :

در دیماه ۱۳۳۸ روشنائی برق اشتهارد تأمین گردید (۲۴۲) و در همان تاریخ کارخانه برق امیرکلا نیز افتتاح شد (۲۴۳).

اصطهبانات :

یک موتور برق ۴ کیلوواتی داشت و موتور دیگری نیز برای آنجا خریداری شد که شهرداری بعلت نداشتن اعتبار کافی چند سال نتوانست آن را نصب کند (۲۴۴).

اندیمشک :

در اسفند ۱۳۳۳ یک موتور برق ۵۰ کیلوواتی برای اندیمشک (صالح) -

۲۳۹ - اطلاعات ۸۸۶۰، ۳۴۹۹۱۸.

۲۴۰ - اطلاعات ۹۹۸۵، ۳۸۵۲۱، ۱۰۰۴۹ و ۳۸۸۸۸، ۱۰۰۳۲ و ۳۸۷۱۷.

۲۴۱ - اطلاعات ۹۷۱۱، ۳۷۶۲۳ و ۹۶۳۴، ۳۷۳۱۰.

۲۴۲ و ۲۴۳ - اطلاعات ۱۰۱۰۶، ۳۸۱۰۱۴ و ۱۰۰۹۹، ۳۸۱۰۰۶.

۲۴۴ - اطلاعات ۱۰۰۶۹، ۳۸۹۹۱.

آباد سابق) خریداری شد و از طرف وزارت کشور هم مبلغ شصت هزار تومان برای خرید یک موتور دیگر و ساختمان کارخانه برق به شهرداری محل اعتبار داده شد (۲۴۵). ساختمان خط انتقال نیروی ۱۳۲۰۰۰ ولتی اندیمشک، دزفول شوشتر و مسجد سلیمان در خرداد ۴۵ شروع شد و در اسفند همان سال بهره‌برداری از آن آغاز گردید (۲۴۶).

اوز :

در سال ۱۳۳۳ حاج عبدالله متفق از سرمایه‌داران محل مبلغ یکصد و پنجاه هزار تومان جهت تأمین برق محل پرداخت و باین اقدام برق اوز تاسیس شد و مردم از نعمت روشنائی برق بهره‌مند گردیدند (۲۴۷).

بروجرد :

تاریخ آغاز تأسیس برق این شهر بدست نیامد، ولی بهرحال معلوم شد که برق این شهر با شرکتی به نام «شرکت روشنائی» بوده و این شرکت در سال ۱۳۳۴ کارخانه برقی بقدرت ۵۰۰ کیووات وارد و نصب کرد و در نظر داشت که با به‌کار انداختن آن برق شهر را شبانه‌روزی کند (۲۴۸).

بناب :

در آبان ۴۶ کارخانه برق ۲۵۰ کیلوواتی آنجا به‌کار افتاد و محل مزبور دارای برق شد (۲۴۹).

بنادر جنوب :

در زمستان ۱۳۳۹ با تکمیل و تحویل تأسیسات برق بندر دیلم اجرای آخرین طرح برق بنادر جنوب خاتمه یافت و مجموعاً شش طرح مربوط به بنادر و جزایر چاه‌بهار، جاسک، هنگام، لنگه، قشم اجرا شد. سازمان -

۲۴۵ - اطلاعات ۸۶۱۸، ۳۳۱۲۸.

۲۴۶ - اطلاعات ۱۲۷۴۱، ۴۷۸۲۵.

۲۴۷ - اطلاعات ۸۹۵۰، ۳۴۲۱۹.

۲۴۸ - اطلاعات ۸۸۹۱، ۳۴۱۰۱۹.

۲۴۹ - اطلاعات ۱۲۴۲۶، ۴۶۸۱۱.

برنامه و هیئت عمران مرزی برای اجرای این طرح‌ها در حدود ۲۷ میلیون ریال صرف کردند. برای احداث کارخانه برق چاه‌بهار وسایل از بندرعباس به کرمان و بعد به ایرانشهر واز آنجا به چاه‌بهار حمل شده است (۲۵۰). در خرداد ۴۵ شبکه برق بندر ریك افتتاح شد (۲۵۱).

بوکان :

موتور مولد برق بوکان در شهریور ۳۸ به آنجا حمل شد ولی از طرف پیمانکار برای نصب تیرهای برق و سیمکشی اقدام نشده بود (۲۵۲).

بیرجند:

از سابقه برق آن اطلاعی در دست نیست، ولی گمان می‌رود بعلت وجود امیر شوکت‌الملک علم آن شهر خیلی دیر دارای برق نشده باشد. در آبان ۴۶ دو دستگاه موتور برق آنجا که جمعاً ۷۲۰ کیلووات قدرت داشت به کار افتاد... در صورتیکه قبلاً انتشار یافته بود که دو موتور ۲۰۰۰ و ۶۰۰۰ کیلووات توسط شهرداری خریداری شده است (۲۵۳).

پهلوی دژ [آقا قلعه]:

در سال ۱۳۳۳ اداره شهرداری پهلوی دژ اقدام به خرید یک دستگاه موتور برق کرد، ولی بعلت کمی درآمد نتوانست تمام بهای موتور مزبور را پرداخت نماید و در نتیجه این کار ناتمام ماند تا اینکه در سال ۱۳۳۵ با قراردادی که میان سازمان برنامه و شهرداری محل منعقد شد، سازمان موافقت نمود که اعتباری به مبلغ دو میلیون و چهارصد هزار ریال برای تکمیل و نصب دستگاه برق پهلوی دژ زیر نظر کارشناسان سازمان به مصرف رساند (۲۵۴) و بالاخره در اردیبهشت ۳۸ کارخانه مزبور به کار افتاد،

۲۵۰- اطلاعات ۱۰۴۲۱، ۱۱۸۱۱۸۸-۳۹

۲۵۱- اطلاعات ۱۱۹۹۳، ۱۴۵۳۱۴-۴۵

۲۵۲- اطلاعات ۱۰۰۱۷، ۳۸۶۳۱-۳۸

۲۵۳- اطلاعات ۱۲۴۲۴، ۴۶۸۸۹ و ۱۲۴۲۵، ۴۶۸۱۰-۴۶

۲۵۴- اطلاعات ۹۲۴۸، ۳۵۱۱۲۷-۳۵

اما برای اشخاصی که نمی‌خواستند از برق استفاده نمایند، قراردادها بودند که جهت هر شعله لامپ ۲۵ تا صد شمع‌ی ماهیانه مبلغ ۸۰ ریال به شهرداری پرداختند و به این ترتیب بسیاری از مردم قادر نبودند که از برق استفاده نمایند (۲۵۵).

ترخوران :

بموجب مندرجات سالنامه دبیرستان پهلوی اراک (۳۴-۱۳۳۳) در ترخوران یک کارخانه کوچک مولد برق بوده است (ص - ش). در اوایل آبان ۱۳۳۸ کارخانه برق ۵۰ کیلوواتی ترخوران تفرش گشایش یافت. این کارخانه به کمک شهرداری ترخوران و سازمان برنامه ایجاد گردیده بود (۲۵۶).

تفت :

شبکه نیروی برق یزد به تفت در مرداد ۴۹ مورد بهره‌برداری قرار گرفت... خط فشار قوی یازده هزار ولتی یزد به تفت ۲۲ کیلومتر طول دارد، و در آینده به بیست هزار ولتی افزایش خواهد یافت. قدرت کشش فعلی خط مزبور ۲۰۰۰۰ کیلووات است و معادل هفت میلیون ریال هزینه آن شده است و برای توسعه و تکمیل شبکه فشار ضعیف تفت پروژه‌های با هزینه ۵ میلیون ریال در دست اقدام است. ضمناً کلیه روستا-های مسیر برق خط مزبور از یزد به تفت از نیروی برق کامل استفاده خواهند کرد و شبکه فشار ضعیف خیرآباد و عیش‌آباد با هزینه سه میلیون ریال احداث شده و هم‌اکنون مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

شبهه برق‌رسانی یزد به تفت قادر است در وسعت سی هزار هکتار سالیانه تا ۲۰ میلیون کیلووات ساعت احتیاجات نیروی برق صنعتی و کشاورزی و خانگی را تامین نماید (۲۵۷).

۲۵۵- اطلاعات ۹۹۰۱، ۳۸۲۱۳-۳۸

۲۵۶- اطلاعات ۱۰۰۵۳، ۳۸۸۱۲-۳۸

۲۵۷- کیهان ۸۱۰۹، ۴۹۵۸-۴۹

تفرش :

در اوایل آبان ۱۳۳۸ در تفرش به همت « کاریابی » نامی کارخانه برق احداث شد (۲۵۸) ولی ظاهراً در محل یک شرکت سهامی برق نیز بوده است، چه در مرداد همان سال شرکت مزبور برای توسعه شبکه برق یک دستگاه موتور به قدرت ۵۰ کیلووات خریداری و نصب نمود و در اواخر آن ماه مولد مزبور به کار افتاد (۲۵۹) این مولد ظاهراً در محل فم تفرش بوده و جمع قدرت دو مولد به ۸۰ کیلووات می رسیده و با نصب این دو مولد برق تفرش تأمین گردیده است (۲۶۰).

تورزن اردستان:

در شهریور ۴۸ کارخانه برق محل که با کوشش اهالی احداث شده بود افتتاح شد (۲۶۱).

تویسرکان :

مولد برق ۱۶۰ کیلوواتی تویسرکان در اواخر آذرماه ۱۳۳۵ برای بهره برداری آماده گردید (۲۶۲).

جلفای ارس:

برق این محل تا ۱۳۴۳ چندان مرتب نبود و اهالی فقط شبها چند ساعتی از نیروی برق استفاده می کردند. در مهر ۴۵ سه دستگاه موتور به قدرت ۵۱ و ۹۱ و ۱۸۰ کیلووات روشنائی جلفا را در تمام ۲۴ ساعت تأمین می کرد و برای تکمیل شبکه برق جلفا یک میلیون ریال اعتبار تأمین گردیده بود (۲۶۳) و در تاریخ ۴۹۹۹ نیز دو موتور برق به قدرت ۱۰۰۰

۲۵۸- اطلاعات ۱۰۰۴۸، ۳۸۸۸۶.

۲۵۹- اطلاعات ۹۹۷۳، ۳۸۸۵۷.

۲۶۰- اطلاعات ۱۰۰۶۳، ۳۸۸۲۴.

۲۶۱- کیهان ۷۸۵۱، ۴۸۶۳۰.

۲۶۲- مأخذ مورد استفاده در زیرنویس از قلم افتاده است.

۲۶۳- اطلاعات ۱۲۰۸۹، ۴۵۷۷۳.

اسب در آنجا نصب شد (۲۶۴) زیرا دو موتور برق آن در دی ماه ۴۷ در اثر یک حریق سوخته بود (۲۶۵).

جغتای (از توابع سبزوار):

در سال ۱۳۳۸ عده ای از مالکین محل تعهد کردند که به هزینه خود یک دستگاه موتور برق خریداری و نصب نمایند (۲۶۶).

جهرم :

برق جهرم به نسبت خود قوی ترین شهرستانها بود، چه در مهر ۳۷ نیروی برق آنرا در حدود ده هزار کیلووات گزارش داده اند، زیرا علاوه بر تأمین روشنائی منزل برق مزبور، برای به کار انداختن تلمبه های آبیاری نیز به مصرف می رسیده و در آن تاریخ چهارصد تلمبه آب در آن محل با نیروی برق کار می کرده و پانصد هکتار باغهای مرکبات و نخلستانهای جهرم را آبیاری می کرده است... بر طبق قراردادی هم که با سازمان برنامه بسته بودند قرار بوده است دو توربین دیگر به قدرت ۱۲۵۰ کیلووات در این منطقه نصب گردد و با اعتبار سازمان مزبور توربین های مذکور خریداری شده بود و ۲۰۰۰ متر زمین نیز برای محل آنها در نظر گرفته شده بود (۲۶۷). در تیر ۴۴ سهام برق در جهرم کاهش یافت و بهای یک کیلووات برق با عوارض در شهر ۴ ریال معین شد و برق مصرف کشاورزی و صنعت ۳ ریال و مساجد و مدارس ۲ ریال حق اشتراك ماهانه نیز لغو گردید (۲۶۸).

حسن کیف :

این محل مرکز بخش کلاردشت مرزن آباد چالوس است و کارخانه

۲۶۴- کیهان ۸۲۱۱، ۴۹۹۹۹.

۲۶۵- کیهان ۷۶۴۷، ۴۷۱۰۳۹.

۲۶۶- اطلاعات ۱۰۰۶۴، ۳۸۸۲۵.

۲۶۷- اطلاعات ۹۷۳۱، ۳۷۷۱۶.

۲۶۸- اطلاعات ۱۱۷۲۷، ۴۴۴۲۱.

برق آن در آبان ۳۷ دایر گردید (۲۶۹).

خرم‌آباد :

تاریخ تأسیس برق این شهر هم بدست نیامد مگر آنکه برق لرستان که قبلاً ذکرى از آن رفت و از سال ۱۳۱۱ دایر بوده مربوط به بروجرد و خرم‌آباد باشد. بهر صورت در آذر ۱۳۳۵ کارخانه جدیدی در خرم‌آباد افتتاح گردید که قسمتی از برق شبانه‌روزی شهر را تأمین می‌نمود (۲۷۰).

خلخال :

کارخانه برق خلخال در دیماه ۱۳۳۳ افتتاح شد و متعلق به شهرداری بود (۲۷۱).

خمین :

در سال ۱۳۳۵ يك موتور یکصد کیلوواتی برای این محل خریداری شد و در اوایل بهمن وارد و نصب و بهره‌برداری از آن شروع شد قبلاً نیز گویا کارخانه برقی با قدرت ۹۰ کیلووات داشته است، چه با این کارخانه نیروی برق خمین به یکصد و نود کیلووات رسید (۲۷۲). در شهریور ۴۲ نیز يك موتور ۴۰۰ اسب که شهرداری خریده بود نصب شد (۲۷۳).

خوره (از توابع محلات) :

در بهمن ۴۴ ساختمان کارخانه برق که از محل صدی دو سهم عمران با کمک دفتر فنی استان ایجاد شده بود افتتاح شد (۲۷۴).

خوی :

در اوایل دی ۳۸ شبکه برق آن افتتاح شد (۲۷۵).

۲۶۹- اطلاعات ۰۹۷۴۹، ۳۷۸۶۷.

۲۷۰- اطلاعات ۰۹۱۹۰، ۳۵۹۱۹.

۲۷۱- اطلاعات ۰۸۵۸۵، ۳۳۱۰۲۹.

۲۷۲- اطلاعات ۰۹۲۳۷، ۳۵۱۱۱۴.

۲۷۳- اطلاعات ۰۱۱۱۷۶، ۴۲۶۶۵.

۲۷۴- اطلاعات ۰۱۱۹۰۵، ۴۴۱۱۲۳.

۲۷۵- اطلاعات ۰۱۰۰۹۹، ۳۸۱۰۲۶.

درود :

در بخش درود از توابع نیشابور دو دستگاه مولد برق بقدرت ۱۵۰ کیلووات از طرف سازمان برنامه نصب و يك میلیون و نود و هفت هزار ریال هزینه آن شده است (۲۷۶).

دزفول :

روشنائی شهر دزفول را دو شرکت برق تأمین می‌نمود، یکی شرکت برق حسینی و دیگری شرکت روشنائی (۲۷۷) و این شرکت اخیر در تیر ۳۸ ده میلیون و پانصد هزار ریال سرمایه داشته و به پانزده میلیون و هفتصد و پنجاه هزار ریال افزایش داده بوده است (۲۷۸).

دورود :

يك مولد گازی سیار به ظرفیت ۷۴۰۰ کیلووات در شهریور ۱۳۴۷ در دورود در حال نصب بوده است که پیش‌بینی کرده بودند که در اواخر سال بهره‌برداری از آن آغاز گردد.

دهلران :

این محل در نزدیکی قصر شیرین واقع است و در مرداد ۳۸ کارخانه برق آن که از طرف دولت تأسیس شده بود افتتاح شد (۲۷۹).

دیرج خلیل (از توابع شبستر) :

در اسفند ۱۳۴۴ کارخانه برق آن افتتاح شد (۲۸۰).

دیلم :

در اواخر آذر ۳۵ موتور جدید کارخانه برق بندر دیلم نصب شد و

۲۷۶- کیهان ۰۷۶۱۶، ۴۷۹۲۰.

۲۷۷- اطلاعات ۰۱۰۱۰۲، ۳۸۱۰۲۹.

۲۷۸- اطلاعات ۰۹۹۶۷، ۳۸۴۳۹.

۲۷۹- اطلاعات ۰۹۹۷۹، ۳۸۵۱۴.

۲۸۰- اطلاعات ۰۱۹۹۱۶، ۴۴۱۲۵.

در دیماه آن سال از کارخانه برق مزبور بهره‌برداری شد. دیلم قبلاً نیز موتور برقی داشت، اما قدرت برق دو موتور جمعاً ۲۵ کیلووات شد که فقط برای نیازمندی اداره گمرک آن کفایت می‌کرد و گویا موتور قبلی هم متعلق به گمرک بوده است (۲۸۱).

رابر :

در بخش بافت در رابر دو دستگاه مولد بقدرت ۵۰ و ۱۰۰ کیلووات نصب شده است.

راوند:

در اوایل سال ۳۸ در قریهٔ راوند و طاهرآبادکاشان موتور برق نصب گردیده است (۲۸۲).

راین - در بخش بیم :

در راین یک دستگاه موتور ۱۰۰ کیلوواتی نصب و هزینهٔ این کار و تأسیسات برق راین بالغ بر دو میلیون ریال شده است.

رباط کریم :

در سال ۱۳۳۷ مذاکراتی، ظاهراً از طرف اهالی بامهندس کمالی آزاد و یکی از مهندسين برق راه آهن بعمل آمد و قرار شد از طرف اهالی زمینی به مساحت ۶۰۰ متر از قرار متری ۳۰ ریال به اقساط در اختیار یکی از آن دو گذاشته شود تا بتوانند کارخانه برق را در آنجا نصب کنند. بر طبق قراردادی که بسته شد [بنا شد] برای هر اطاقی هزار ریال و برای هر انشعاب دو اطاقی ۲۵۰۰ ریال و هر اطاق اضافی هزار ریال به اقساط از اهالی گرفته و برق به آنها داده شود. در اواخر آبان ۳۷ کارخانه برق ۴۳ کیلوواتی آنجا گشایش یافت (۲۸۳).

۲۸۱ - اطلاعات ۹۱۹۵، ۳۵۹۲۵ و ۹۲۰۸، ۳۵۱۰۱۰.

۲۸۲ - اطلاعات ۹۹۰۲ - ۳۸۲۱۴.

۲۸۳ - اطلاعات ۹۷۶۴، ۳۷۸۲۵.

شهرری :

برق شهرری از کارخانهٔ سیمان تأمین می‌شد و در سال ۱۳۴۶ ضمیمهٔ برق تهران شد و برای تقویت آن در ظرف یک سال دویست میلیون ریال سرمایه‌گذاری شد (۲۸۴).

رضوانده :

برق این محل نیز از سازمان برنامه‌است و در آذر ۳۸ مهندس اعزامی آن سازمان با چند نفر از مهندسين مشاور ژیکوف جهت تحویل دادن موقت کارخانهٔ برق آنجا به محل رفتند و کارخانه در ۱۴ دی افتتاح شد (۲۸۵).

رفسنجان :

یکی از موتورهای برق این شهر در اوایل بهمن ۳۸ وارد و نصب گردید ولی معلوم نیست که پیش از آن محل برق داشته است یا نه. دنبالهٔ خبر ذکر شده است که اهالی تقاضا دارند برای حمل سایر وسایل برق نیز تسریع شود (۲۸۶) که بنابراین یا قبلاً برق نداشته و یا وسایل توسعهٔ شبکه منظور بوده است.

رودبار :

در اوایل دی ۳۴ مولد برق شهرستان رودبار پس از نصب و آزمایش تحویل شهرداری محل گردید (۲۸۷).

رودسر :

در اوایل آبان ۳۸ موتور جدید برق رودسر به این محل حمل و مقدمات

۲۸۴ - اطلاعات ۹۰۶۳، ۳۵۹۲۴ و ۱۲۶۱۵، ۴۷۳۳۰.

۲۸۵ - اطلاعات ۱۰۱۰۷، ۳۸۱۰۱۵ و ۱۰۱۰۳، ۳۸۱۰۱۱ و ۱۰۱۲۱، ۳۸۱۱۲.

۲۸۶ - اطلاعات ۱۰۱۲۶، ۳۸۱۱۹.

۲۸۷ - اطلاعات ۸۸۷۶، ۳۴۱۰۴.

نصب آن فراهم گردید و عملیات کابل کشی شروع شد (۲۸۸).

زارچ :

در تیر ۴۹ برق زارچ از توابع یزد بصورت خوبی تأمین شد. یک خط فشار قوی یازده هزار ولتی بطول ۱۸ کیلومتر از شهر یزد به زارچ کشیده شده و یک شبکه فشار ضعیف بطول ده کیلومتر. هزینه خط فشار قوی پنج میلیون و نیم و هزینه شبکه فشار ضعیف چهار میلیون و نیم و جمعاً ده میلیون ریال شده است. این خط بقدرت دو هزار کیلووات نه تنها احتیاجات زارچ بلکه کلیه مصارف صنعتی و زراعتی شمال غرب یزد را تأمین خواهد کرد. عمر خط مزبور را چهل سال نوشته اند (۲۸۹).

زرنند :

برق زرنند در ۱۳۳۸ بوسیله سازمان برنامه شروع به احداث شد. پیش بینی می شد که تا آخر سال پایان یابد. در اردیبهشت ۴۷ مولد جدیدی به قدرت ۵۰ کیلووات به این محل حمل گردید و قرار بود که قریباً یک دستگاه صد کیلوواتی نیز بدانجا وارد شود که با بهره برداری از آن برق زرنند و حومه شبانه روزی شود و محلات زرنندویه و ریجان و حسین آباد و کهنوج نیز از آن استفاده کنند (۲۹۰)، اما بالاتر از آن از خوشبختی محل، بعلت وجود معادن زغال و استفاده از آن برای ذوب آهن در سال ۱۳۴۹ نصب دو واحد سی هزار کیلوواتی مولد برق در آنجا در نظر گرفته شد که با بهره برداری از آن نه تنها روشنایی تمام منطقه جنوب شرقی کشور و منجمله شهرهای کرمان، یزد، بردسیر، جیرفت تأمین می شود، بلکه نیروی مورد نیاز معادن زغال سنگ زرنند و سنگ آهن بافق نیز از آن بدست می آید. هزینه اجرای طرح دو میلیارد ریال پیش بینی شده بود... این دو دستگاه مولد از نوع بخاری در نظر گرفته شده بود که سوخت آن

۲۸۸- اطلاعات ۱۰۰۶۶، ۳۸۸۲۷

۲۸۹- کیهان ۸۰۹۹، ۴۹۲۸

۲۹۰- اطلاعات ۱۲۵۸۳، ۴۷۲۲۳

زغال سنگ باشد* و در زمینی به مساحت ۲۵۰ هزار متر مربع در مجاورت زرنند بنا بود ساخته شود. قرار بود ژنراتور و دیگهای بخار این نیروگاه از کشورهای آلمان و فرانسه خریداری و به ایران حمل گردد. برای انتقال نیروی برق از نیروگاه زرنند به شهرهای یزد، بافق، کرمان، بردسیر و جیرفت یک ایستگاه پانزده هزار کیلووات آمپر در نظر گرفته شده بود و یک خط فشار قوی که مرکز تولید نیرو را به تمام شهرهای واقع در منطقه جنوب شرقی متصل کند (۲۹۱). عملیات مربوط به ایجاد این خط فشار قوی از یک سال پیش آغاز گشته و تاکنون پایه و برج خط زرنند به بافق و کرمان نصب شده و نیمی از کار ساختمان برج فلزی متعلق به خط ۳۰۰ کیلومتری زرنند به یزد نیز انجام گرفته است. طول این خط فشار قوی ۱۳۲ کیلوواتی روی هم رفته به حدود ۸۰۰ کیلومتر می رسد. نصب ماشین آلات دو واحد ۳۰ هزار کیلوواتی مزبور به وسیله کارشناسان ایرانی صورت گرفته است (۲۹۲).

زرنجان :

قبل از سال ۱۳۳۰ دارای شرکت برقی بوده، و این شرکت یک موتور (۷۵۰) اسبی خریداری کرده که تا آذر ۳۳ بلا استفاده در انبار افتاده بوده است و در آن تاریخ شروع به بهره برداری از آن شده است و شهرداری دارای برق شبانه روز گردیده (۲۹۳).

زواره :

در شهریور ۳۴ کارخانه برق آن افتتاح شد و شروع به کار نموده است (۲۹۴).

*- زغال سنگهای غیر مصرفی ذوب آهن و یا مازوت.

۲۹۱- کیهان ۸۱۳۷، ۴۹۶۱۰

۲۹۲- جای مأخذ در زیر نویس متن سفید است.

۲۹۳- اطلاعات ۸۵۶۵، ۳۳۱۰۵

۲۹۴- جای مأخذ در زیر نویس متن سفید است.

ساوه :

در آبان ۳۵ موتورهای برق شرکت ساوه به شهرداری واگذار شده (۲۹۵) و بنابراین پیش از این تاریخ هم برق در محل بوده است. بعلاوه در آذر ۳۷ خبر داده شده که شرکت برق ساوه برای هر یک کیلووات برق ۸ ریال قیمت تعیین نموده و با احتساب کیلوواتی یک ریال مالیات و ماهیانه ۲۰ ریال حق اشتراک... (۲۹۶) و از این رو حداقل یک سال قبل از تحویل برق به شهرداری، ساوه دارای برق بوده است. در ۱۵ شهریور ۴۴ اولین کلنگ مرکز برق ۸۰۰ کیلوواتی ساوه طی مراسمی بر زمین زده شد (۲۹۷). در خرداد ۴۴ در ساوه دو کارخانه برق بوده: «کارخانه صنایع» و «کارخانه ملی» و هیچ کدام هم برق حسابی نداشته است (۲۹۸).

در مهرماه ۴۴ امور روشنائی ساوه به شرکت برق منطقه‌ای تهران تحویل گردید و سیه‌های برق شرکت صنایع که قابل مرمت تشخیص داده نشد برچیده شد. وسه‌دستگاه از موتورهای شرکت برق تعمیر گردید و موتور ۲۲۰ کیلوواتی که در قزوین بلااستفاده افتاده بود به این شهرستان حمل و نصب گردید (۲۹۹). شرکت ملی برق ساوه در سال ۴۱ یا ۱۳۴۲ با خرید سهام از طرف اهالی تأسیس شده و یک موتور یکصد کیلوواتی خریده بود (۳۰۰).

سبزوار:

سبزوار هم نظیر ساوه بوده، چه در اواخر بهمن ۳۵ قرار شده است

- ۲۹۵- اطلاعات ۹۱۶۵، ۳۵۸۲۰
- ۲۹۶- اطلاعات ۹۷۸۵، ۳۷۹۹۱۹
- ۲۹۷- اطلاعات ۱۱۷۷۶، ۴۴۶۱۷
- ۲۹۸- اطلاعات ۱۱۶۸۸، ۴۴۳۳۴
- ۲۹۹- اطلاعات ۱۱۸۰۹، ۴۴۷۳۵
- ۳۰۰- اطلاعات ۱۱۰۷۹، ۴۲۲۸

که برق شهر به شهرداری واگذار شود و بهای آن از کیلوواتی ۸ ریال به ۷ ریال تنزل یابد و شبانه‌روزی شود (۳۰۱) در سال ۱۳۴۲ سبزوار مجهز به سه موتور مولد برق بوده است: دو دستگاه به ظرفیت ۸۰۰ کیلووات که به کمک سازمان برنامه نصب شده بود و یک دستگاه متعلق به شهرداری برق شهر نیز شبانه‌روزی و قیمت آن کیلوواتی چهار ریال در شب و سه ریال در روز بود (۳۰۲).

سرخس :

در بخش سرخس، و بخش مجاور آن لطف‌آباد نیز از طرف سازمان برنامه مولدی به قدرت پنجاه و یک مولد دیگر به قدرت صد کیلووات نصب شده و ۳۵ میلیون ریال هزینه برداشته است (۳۰۳).

سروستان :

برق این محل در اواخر دی ۳۸ افتتاح شده است (۳۰۴) سروستان در جنوب شرقی شیراز واقع است.

سعدآباد بوشهر :

برق این محل در خرداد ۴۵ افتتاح شد. هزینه تأسیسات و شبکه نیروی برق مزبور به مبلغ ۲۳۷۰۰۰۰ ریال بالغ گردیده بود (۳۰۵).

سنندج :

در اواخر سال ۳۵ از برق سنندج اطلاع در دست است، اما برقی که یک شب در میان خاموش و موقعی هم که روشن می‌شده بسیار ضعیف بوده است. برای اشتراک این برق چهار هزار ریال خرید اعتبار معین شده بود

- ۳۰۱- اطلاعات ۹۲۵۰، ۳۵۸۱۱۲۹
- ۳۰۲- اطلاعات ۱۱۱۴۸، ۴۲۵۲
- ۳۰۳- کیهان ۷۶۱۶، ۴۷۹۳۰
- ۳۰۴- اطلاعات ۱۰۱۱۷، ۳۸۱۰۲۷
- ۳۰۵- اطلاعات ۱۱۹۹۳، ۴۵۳۱۴

و کیلوواتی ۵ ریال بهای برق و کیلوواتی یک ریال عوارض شهرداری و ۸۰ ریال حق اشتراک (۳۰۶). در دی‌ماه ۳۷ شرکت برق سندج یک موتور ۲۸۰ کیلوواتی و دودستگاه ترانسفورماتور خریداری و در اواخر اسفند آن سال بهره‌برداری از آن را شروع کرد (۳۰۷).

سولده :

در مهرماه ۳۸ کارخانه برق سولده که به احتمال قوی از طرف سازمان برنامه نصب شده بود تحویل شهرداری محل داده شد (۳۰۸).

سیرجان :

در فروردین ۳۸ موتور جدید برق سیرجان وارد و نصب شد و در حدود ۲۷۵ کیلووات نیز به قدرت برق آنجا افزوده شد (۳۰۹). و به این ترتیب قبلاً هم دارای برق بوده است. تا آبان ۳۸ برق سیرجان شبانه و فقط تا نیمه شب روشن بوده است. از آن تاریخ در تمام شب برق را روشن نگاه داشته بودند (۳۱۰).

شاهپور [سلماس] :

موتور برق شاپور آذربایجان غربی در شهریور ۴۶ افتتاح شد (۳۱۱).

شاهرود :

در ۱۳۰۹ ش کارخانه برق شاهرود توسط حاج محمدحسن اخیانی به کار افتاد. بعداً در طی سالهای ۱۷-۱۳۱۶ کارخانه سابق به شرکت سهامی روشنائی شاهرود واگذار گردید. این شرکت با خرید موتور و

۳۰۶- اطلاعات ۹۲۵۴، ۳۵۱۲۴

۳۰۷- اطلاعات ۹۸۰۵، ۳۷۱۰۱۳

۳۰۸- اطلاعات ۱۰۰۲۵، ۳۸۷۱۰

۳۰۹- اطلاعات ۹۷۸۶، ۳۸۱۱۵

۳۱۰- اطلاعات ۱۰۰۵۹

۳۱۱- اطلاعات ۱۲۳۶۴، ۴۶۶۱

لوازم سیم‌کشی و استخدام مهندس روشنائی شهر را سر و صورتی داد در ۱۳۳۰ ش شهرداری سهام شرکت را خرید و مستقیماً به اداره امور کارخانه پرداخت.

در اواخر آذر ۳۳ موتور برق شاهرود وارد و مقدمات نصب آن فراهم شد. این موتور ۲۱۰ کیلوواتی بود و در اواخر دی آن سال بهره‌برداری از آن آغاز گردید. با به کار افتادن این موتور شاهرود دارای سه موتور مولد به قدرت ۳۲۰ کیلووات برق شد. منتهی دو مولد دیگر بعلت فرسودگی بلا مصرف مانده بود (۳۱۲).

در سال ۳۶-۱۳۳۵ ش برق شاهرود دارای چهار مولد بود و مجموع نیروی موتوری کارخانه بالغ بر ۵۸۵ اسب بخار و ۴۰۲ کیلووات برق (۳۱۳).

شاهزند :

کارخانه برق شاهزند ضمیمه کارخانه قند بوده است (۳۱۴).

شاهی [قائم شهر] :

برق شاهی در ابتدا مشترک بین شهرداری و کارخانه نساجی بود، تا اینکه در دی‌ماه این وضع بهم خورد و سازمان برق شاهی منحل گردید و برای تأمین برق شهر میان وزارت کشور و سازمان برنامه پیمانی منعقد شد. میزان برق شهر ۳۰۰ کیلووات ساعت بود که از طرف کارخانه به‌بهای کیلوواتی ۲۷۰ ریال داده می‌شد (۳۱۵) و امور مربوط به برق نیز تحت نظر کمیسیونی مرکب از نماینده کارخانه و شهرداری درآمد (۳۱۶). در آذرماه ۳۸ کارخانه اطلاع داد که بعلت ضعف مولدهای

۳۱۲- اطلاعات ۸۵۸۸، ۳۳۱۱۳

۳۱۳- سالنامه فرهنگ شاهرود ۳۶-۱۳۳۵

۳۱۴- سالنامه دبیرستان پهلوی آراک (۳۴-۱۳۳۳)

۳۱۵- اطلاعات ۸۵۷۵، ۳۳۱۰۱۸ و ۸۵۷۶، ۳۳۱۰۹۱

۳۱۶- اطلاعات ۸۴۴۱، ۳۳۵۴

برق قادر به تأمین برق شهر نیست (۳۱۷).

شاهین دژ [سائین قلعه]:

سلطان علی سلیمانی شهردار و محمد بصیری مدیرعامل شرکت برق شاهین دژ علاوه بر جلب موافقت سازمان برنامه، کارخانه برقی نیز با سرمایه شخصی خود در شهر دایر کرده بودند (مهر ۳۵) (۳۱۸). لیکن معلوم نیست که شرکت برق در آن تاریخ تشکیل شده و به آوردن کارخانه برق اقدام کرده و یا پیش از آن هم بوده و محل برق داشته است.

شهرضا [قمشه]:

بموجب سالنامه حوزه فرهنگی شهرضا (۱۳۳۶ش) کارخانه شرکت برق در ۱۳۲۴ تأسیس شده و دارای سه دستگاه موتور به نیروی ۷۳۵ اسب بوده است و در آن اوقات با خرید و نصب ترانسفورماتور قادر شده است تا شعاع سه کیلومتری شهر را برق بدهد.

شهریار:

در بهمن ۳۸ بانصب يك دستگاه موتور جدید برق، برق شهریار شبانه‌روزی شده است (۳۱۹).

شهسوار [تنکابن]:

در مرداد ۳۷ با موافقت سازمان برنامه قرارداد خرید يك دستگاه موتور مولد برق و چهار ترانسفورماتور برای شهسوار با کمپانی زیمنس تنظیم شد که نیمی از هزینه آن را سازمان برنامه بپردازد و نیمی را شهرداری از محل صدی سی عمران (۳۲۰). این موتور که ۲۶۰ کیلوواتی بوده در اسفند آن سال خریداری شده است (۳۲۱) ولی گویا برق محل سابقه بیشتری

۳۱۷- اطلاعات ۱۰۰۷۹، ۳۸۹۱۳.

۳۱۸- اطلاعات ۹۱۳۵، ۳۵۷۱۶.

۳۱۹- اطلاعات ۱۰۱۴۱، ۳۸۱۱۲۷.

۳۲۰- اطلاعات ۹۶۸۳، ۳۷۵۲۰.

۳۲۱- اطلاعات ۹۸۵۱، ۳۷۱۲۷.

داشته باشد چه شهسوار در [دوره پهلوی اول] هم مورد توجه بوده است و بعلاوه از گردشگاههای باصفای مازندران است.

شهرکرد:

در سال ۳۷ برق شهرکرد با شرکتی بوده است که بعلت اختلاف با شهرداری برق را تعطیل کرده بوده است. این شرکت دوموتور فرسوده در اختیار داشته است. برق آنجا نیز کیلوواتی پنج‌ریالیونیم بوده است (۳۲۲).

شیرگاه:

در آبان ۴۶ کارخانه برق محل توسط شهرداری از بنگاه سابق خریداری گردید و بهای برق هر کیلووات ۱۵ ریال ارزان شد (۳۲۳).

شیروان:

در سال ۳۵ برق داشته است و در آذر آن سال هیئت مدیره برق محل با فروش سهام خود بطور اقساط به شهرداری موافقت کرد تا شهرداری بتواند از کمک سازمان برنامه در توسعه برق استفاده کند (۳۲۴).

صوفیان:

در خرداد ۴۷ باین که آزمایش موتورهای برق یکصد کیلوواتی صوفیان انجام شده و کارخانه از هر لحاظ آماده بهره‌برداری بود بعلت نصب نکردن پایه‌های برق و نداشتن سیمکشی مردم برق نداشتند (۳۲۵).

طرقبه:

در اوایل آبان ۳۸ کارخانه برق آن افتتاح شد. طرقبه از توابع مشهد است (۳۲۵ر۲).

۳۲۲- اطلاعات ۹۸۰۰، ۳۷۱۰۷ و ۹۹۲۵، ۳۸۹۱۰.

۳۲۳- اطلاعات ۱۲۴۳۷، ۴۶۸۲۴.

۳۲۴- اطلاعات ۹۱۸۸، ۳۵۹۱۷.

۳۲۵- اطلاعات ۱۲۵۹۳، ۴۷۳۳۴.

۳۲۵ر۲- اطلاعات ۱۰۰۴۹، ۳۸۸۸۸.

علی‌آباد گرگان :

در دی ۳۸ موتور برق آنجا نصب و افتتاح گردید. خوشمزه است که اهالی برای گرفتن برق شروع به سیمکشی خانه‌های خود نمودند، ولی شهرداری به‌عذر اینکه مولد برق قادر به تأمین روشنائی محل نیست از دادن برق به آنها خودداری نمود (۳۲۶).

عقد ۱ :

در مرداد ۳۸ اهالی محل يك دستگاه موتور برق به قدرت ۶۲ اسب خریداری و نصب کردند و بهره‌برداری از آن آغاز شد (۳۲۷). عقد از توابع اردکان و برسر راه نائین است.

علویجه :

در آبان ۳۸ برق آن شروع بکار کرد (۳۲۸).

عمله تیمور :

برق این محل ۴۰۰ خانواری در آبان ۴۶ از شبکه فشار قوی یازده هزار ولتی شوش تأمین شد و برای این کار سه کیلومتر خط فشار قوی و نیز شبکه توزیع در قریه ساخته شد (۳۲۹).

فریدون‌کنار :

در شهریور ۳۷ برای تأمین برق و لوله‌کشی آنجا قراردادهائی به مبلغ نه میلیون ریال با سازمان برنامه امضاء شد (۴۳۰).

۳۲۶- اطلاعات ۰۱۰۱۲۰، ۰۲۰۱۰۲۰، ۳۸۱۰۲۰

۳۲۷- اطلاعات ۰۹۹۹۰، ۰۲۷۳۸۰، ۳۸۰۲۷

۳۲۸- اطلاعات ۰۱۰۰۶۶، ۰۲۷۳۸۰، ۳۸۰۲۷

۳۲۹- اطلاعات ۰۱۲۴۳۸، ۰۲۵۴۶۸، ۴۶۸۲۵

۳۳۰- اطلاعات ۰۹۷۰۸، ۰۱۸۶۱۸، ۳۷۶۱۸

فریمان :

در آبان ۳۸ کارخانه برق آن افتتاح شد (۳۳۱).

فسا :

ابتدای تأسیس برق آنجا معلوم نشد. در مهر ۳۷ برق آنجا شبانه‌روزی شد یعنی روزها از نه صبح تا ۴ بعد از ظهر و از ۶ بعد از ظهر تا ۷ صبح برای شب‌ها (۳۳۲).

فلاورجان :

در آبان ۳۷ قرارداد برق این محل با شرکت «ایجاد» تنظیم گردیده و سه میلیون ریال هزینه آن را نیمی سازمان برنامه پرداخته است (۳۳۳). موتور برق آن در ابتدا ۵۰ کیلوواتی بود و بعداً نیز يك دستگاه موتور ۱۲۰ کیلوواتی از بودجه شهرداری خریداری شد و با آن برق محل شبانه‌روزی گشت (۳۳۴).

فومنات :

در اسفند ۳۵ قرارداد دریافت مبلغ يك میلیون و نهصد و چهل هزار ریال وام برای ایجاد شبکه جدید برق بین شهرداری فومنات و سازمان برنامه انعقاد یافت و روز ۴ آبان ۳۸ نیز کارخانه جدید برق آنجا افتتاح شد (۳۳۵). ظاهراً فومنات بیش از آن هم برق داشته است.

فیروزآباد میند :

برق این محل پس از ۱۳۳۰ دائر شده و بصورت شرکت سهامی اداره می‌شده و دارای دو موتور بقدرت ۱۹۰ اسب و ۵۰۰ اسب بود است

۳۳۱- اطلاعات ۰۱۰۰۴۹، ۰۸۸۸۸، ۳۸۸۸۸

۳۳۲- اطلاعات ۰۹۷۱۹، ۰۷۷۳۱، ۳۷۷۳۱

۳۳۳- اطلاعات ۰۹۷۶۵، ۰۲۶۸۲۶، ۳۷۸۲۶

۳۳۴- اطلاعات ۰۱۱۲۵۰، ۰۳۰۴۲۸، ۴۲۸۳۰

۳۳۵- اطلاعات ۰۹۲۵۹، ۰۱۹۱۲۱۹، ۳۵۰۱۲۱۹

که روشنائی معابر را نیز تأمین می کرده است. بعداً موتور جدیدی نصب کردند، ولی چون پیرصدا بود باعث تعطیل کارخانه شد (۳۳۶) ولی گویا برق منطقه‌ای روشنائی محل را عهده‌دار شد.

کاخک :

در مهرماه ۳۷ ساختمان محل کارخانه برق کاخک (از توابع گناباد) به پایان رسید و مهندسین مشغول نصب موتور شدند. این کارخانه از طرف حاج حسین آقاملک تأسیس و درآمد حاصله از آن وقف بقعه حضرت سلطان محمد فرزند حضرت امام موسی کاظم علیه السلام شده است (۳۳۷).

کردکوی :

در تیر ۳۵ کارخانه برق کردکوی افتتاح شد و در شهریور ۳۸ نیز کارخانه دیگری به آن اضافه گشت. این کارخانه ۶۰ کیلوواتی بود و در اوایل آبان ۳۸ افتتاح شد (۳۳۸).

کرمان :

برق کرمان متعلق به شیخ ابوالقاسم هرنندی بازرگان معتبر یزدی مقیم کرمان بوده است و آغاز تأسیس آن جایی دیده نشده است، اجمالا در تاریخ ۱۶ آذر ۳۴ بین سازمان برنامه و هرنندی مقاوله‌نامه‌ای منعقد شد که برطبق آن سازمان برنامه پول کافی در اختیار هرنندی بگذارد تا ایشان یک توربین صد هزار کیلوواتی که برق شهر را تأمین کند وارد نماید. اما ظاهراً این کار صورت نگرفته است، چه در آذر ۱۳۴۱ هرنندی کلیه تأسیسات برق کرمان را حبس کرد تا عواید آن به مدت دوازده سال به مصرف تأسیس و اداره یک دانشکده کشاورزی در کرمان برسد و اگر زیاد آمد صرف یک بیمارستان ۵۰ تختخوابی شود (۳۳۹). ولی معلوم

نیست که این کار هم نتیجه عملی داده باشد.

در برنامه سوم سه مولد دیزلی هر یک بظرفیت ۲۰۰۰ کیلووات و یک مولد دیزلی هزار کیلوواتی به تأسیسات برق کرمان اضافه شد و در سال ۱۳۳۸ نیز بطور کلی از طرف سازمان برنامه برای تأمین برق ۸ شهرستان کرمان اعتباری در حدود ۴۷ میلیون ریال اختصاص داده شد شهرهای مزبور عبارت بودند از: رفسنجان، بافت، مشیز، جیرفت، بم، زرنند، راور، ماهان (۳۴۰).

کرمانشاه [باختران] :

در این شهر نخست از ۱۶ آبان ۱۳۰۷ برق معمول و از سبزه میدان تا خیابان پهلوی روشن شد (۳۴۱) و پیش از تشکیل برق منطقه‌ای غرب کشور، برق کرمانشاه با شرکتی بود به نام «شرکت روشنائی» که دارای ۸ موتور به قدرت ۶۸۰۰ اسب بخار بود. و در بهمن ۱۳۴۶ سه مولد برق دیزلی در آن شهر نصب شد که هر یک دو هزار کیلووات ظرفیت داشت. این سه مولد از طرف سازمان خریداری و نصب شده بود (۳۴۲) پس از تشکیل برق منطقه‌ای، در مرحله اول یک دستگاه مولد برق ۴۰۰ کیلوواتی در نیروگاه شماره (یک) و سه دستگاه پست ترانسفورماتور در خیابانهای سعدی، جوانشیر و سه راه سیلو نصب شد و کابل گذاری فشار-قوی بطول ۷۰۰۰ متر در نقاط مختلف شهر انجام شد و یک مولد دیگر نیز برای شهر خریداری شد و قرار بود دو دستگاه ترانسفورماتور کم قدرت قدیمی نیز به دو دستگاه ترانسفورماتور جدید به قدرت ۳۱۵ و ۵۰۰ کیلووات آمپر تبدیل گردد (۳۴۳).

۳۴۰- اطلاعات ۱۰۱۱۲، ۱۰۲۱، ۳۸۱۰۲۱.

۳۴۱- اطلاعات ۱۲۴۳۰، ۱۶، ۴۶۸۱۶.

۳۴۲- جای مأخذ در متن سفید است.

۳۴۳- اطلاعات ۲۱۶۶، ۴۵۱۰۲۴.

۳۳۶- کیهان ۸۱۹۱، ۴۹۸۱۴.

۳۳۷- اطلاعات ۱۰۰۳۶، ۳۸۷۲۲.

۳۳۸- اطلاعات ۹۰۵۶، ۱۷، ۳۵۴۱۷ و ۱۰۰۰۰۶، ۱۷، ۳۸۶۱۷ و ۱۰۰۰۵۳، ۱۲، ۳۸۸۱۲.

۳۳۹- اطلاعات ۹۲۶۵، ۱۶، ۳۵۱۲۱۶ و اطلاعات ۱۰۹۶۱، ۱۷، ۴۱۹۱۷.

کلاچای :

در پائیز ۱۳۳۷ قرارداد تأمین برق کلاچای بین شهرداری محل و سازمان برنامه به مبلغ ۳۹۸۱۰۰۰ ریال امضاء گردید (۳۴۴).

کلاردشت :

در کلاردشت مازندران با هزینه ۵۰ میلیون ریال یک مولد برق ۱۵۰ کیلوواتی از طرف سازمان برنامه نصب شده است (۳۴۵).

کلاله :

از توابع گنبد قابوس در خرداد ۳۸ علی اکبر خورسندی یکی از اهالی بخش موتوربرقی خریداری کرد که در ۲۴ آبان ماه به کار افتاده بود و مردم از نعمت برق بهره مند شده بودند (۳۴۶).

کندکلی (از توابع سرخس) :

از طرف سازمان سپاه بهداشت یک دستگاه موتور مولد برق به آنجا که محل استقرار سپاهیان بهداشت بود حمل و نصب گردید و مورد استفاده قرار گرفت (۳۴۷).

کنگاور :

در خرداد ۳۸ از طرف شهرداری کنگاور مبلغ ۱۵۰ هزار ریال به شرکت برق محل وا داده شد که با خرید یک موتور جدید، برق محل را شبانه روزی و تأمین نماید (۳۴۸).

گیوی (از محال خلخال) :

در دی ماه ۴۷ کار نصب موتور ۱۲۵ کیلوواتی شهرداری نزدیک

- ۳۴۴ - اطلاعات ۰۹۷۷۴، ۰۳۷۹۹۶
- ۳۴۵ - کیهان ۰۷۶۱۶، ۰۴۷۹۹۲۰
- ۳۴۶ - اطلاعات ۰۹۹۳۵، ۰۳۸۳۳۲۲
- ۳۴۷ - اطلاعات ۰۱۲۴۸، ۰۴۶۸۸۲
- ۳۴۸ - اطلاعات ۰۹۹۳۷، ۰۳۸۳۳۲۴

به اتمام بود... با بهره برداری از این موتور برق محل تأمین بود (۳۴۹).

گرگان :

برق این محل در روز ۲۵ ر ۲۵ ر ۴۵ افتتاح شد. طرح آن از محل کمک های بلاعوض امور عمران روستاها تأمین و موتور برق آن به میزان متجاوز از ۸۰۰۰۰۰ ریال بوسیله حاج احمد نورصالحی گرگانی تهیه گردیده بود (۳۵۰).

گرمه :

در گرمه از توابع جاجرم خراسان، در فروردین ۳۸ به هزینه اهالی کارخانه برقی خریداری و افتتاح گردید (۳۵۱).

گلپایگان :

روشنائی گلپایگان با شرکت برق آن شهر بوده است که آغاز کار آن معلوم نشده است. این شرکت از هر مشترک حداقل ۸۵ ریال پول برق دریافت می کرده و نه هزار ریال نیز در هر ماه از شهرداری می گرفته است، مع هذا بعلت داشتن موتور فرسوده قادر به تأمین روشنائی محل نبوده است (۳۵۲).

گلوگاه :

در آبان ۳۸ یک دستگاه موتور برق از طرف شهرداری خریداری و به محل وارد شد و رقرار بود بزودی برای نصب آن اقدام گردد (۳۵۳).

گوگد (از توابع گلپایگان) :

از طرف سازمان برنامه دو دستگاه مولد برق یکی به قدرت ۱۵۰

- ۳۴۹ - اطلاعات ۰۱۲۷۷۳، ۰۴۴۱۰۰۴
- ۳۵۰ - اطلاعات ۰۱۱۹۸۶، ۰۴۵۳۳۵
- ۳۵۱ - اطلاعات ۰۹۸۷۵، ۰۳۸۱۱۱۴
- ۳۵۲ - اطلاعات ۰۸۴۷۶، ۰۳۳۶۲۰
- ۳۵۳ - اطلاعات ۰۱۰۰۴۷، ۰۳۸۸۸۵

و دیگری به قدرت ۱۰۰ اسب با هزینه ۵۰۰ میلیون ریال در آنجا نصب (۳۵۴) و روشنائی بخش ۱۵۰ خانواری مزبور تأمین شد.
گنبد قابوس (گنبد کاووس):

در سال ۱۳۳۱ دودستگاه موتور برق به وسیله شهرداری گنبد کاووس خریداری شد، ولی تا سال ۱۳۳۴ بدون استفاده افتاده بود، تا اینکه ساختمان کارخانه در محل باغ ملی احداث شد و کارخانه در شب جمعه ۱۰/۶/۳۴ افتتاح و دو خیابان از خیابانهای اصلی شهر روشن شد (۳۵۵).
بعداً شهرداری گنبد موتور دیگری از سازمان برنامه خرید که آن نیز در تیر ۱۳۳۵ به وسیله ابتهاج گشایش یافت (۳۵۶) با توسعه برق تهران و ساختن نیروگاههای جدید و استفاده از برقهای آبی، قرار شد بخشی از برق تهران به مازندران و گرگان منتقل شود. و بر طبق قرارداد میبایست در ظرف دو سال خط انتقالی به طول ۳۶۵ کیلومتر با ولتاژ ۲۲۰٫۰۰۰ ولت احداث شود، بطوری که از مرداد ۱۳۴۷ بهره برداری از آن در نقاط مختلف مازندران و گرگان آغاز گردد. یک نیروگاه به قدرت نه هزار کیلووات در گرگان به وجود آید و شبکه مازندران در شهرهای گنبد قابوس و گرگان و ساری و شاهی و بابل و آمل و نوشهر و چالوس شاخه داشته، برق در تمام طول این خط با فشار ۶۳٫۰۰۰ ولت جریان داشته باشد (۳۵۷). انتقال مزبور در اواخر دی ماه ۴۷ صورت گرفت و برق آن مورد استفاده واقع شد. قدرت انتقال نیروی این خط ۲۳۰٫۰۰۰ ولت و طول آن تا گنبد قابوس ۲۸۰ کیلومتر است و جمعاً ۶۱۷ پایه به وزن ۳۶۵۷ تن در این مسیر نصب گردیده است (۳۵۸).

۳۵۴- کیهان ۷۶۱۶، ۲۰/۹/۴۷

۳۵۵- اطلاعات ۸۷۷۰، ۱۵/۶/۳۴

۳۵۶- اطلاعات ۹۰۴۶، ۱۷/۴/۳۵

۳۵۷- اطلاعات ۱۲۱۹۴، ۱۰/۱۱/۳۵

۳۵۸- به مأخذ مورد استفاده در متن اشاره نشده است.

گیلان غرب :

در اواخر آذر ۳۸ موتور برق آنجا افتتاح شد. این موتور ۱۳۰ کیلوواتی بود (۳۵۹).

لشت نشاء :

در دی ۳۴ مولد برق آن نصب شده و آماده تحویل بوده است (۳۶۰).

لطف آباد :

در آنجا نیز یک مولد ۱۵۰ کیلوواتی به هزینه ۳۵ میلیون ریال نصب و در آذر ۳۷ افتتاح شده است (۳۶۱).

کنگرود :

آغاز تأسیس برق آن معلوم نشد. در زمستان ۱۳۳۵ با سازمان برنامه قراردادی منعقد شد که بموجب آن مبلغی معادل ۲٫۵۱۰٫۰۰۰ ریال برای توسعه و تأمین برق آنجا از طرف سازمان برنامه پرداخته شود (۳۶۲). و در ۷ آبان ۳۸ کارخانه جدید برق آنجا افتتاح شد (۳۶۳).

ماهان :

برق ماهان از طرف سازمان برنامه تأمین شد و در اواخر دی ماه ۱۳۳۸ افتتاح یافته است (۳۶۴).

مبارکه :

در سال ۱۳۳۸ موتور برق آن از طرف شهرداری محل خریداری گردید (۳۶۵) مبارکه از توابع اصفهان است.

۳۵۹- اطلاعات ۱۰۰۹۹، ۱۰/۶/۳۸

۳۶۰- اطلاعات ۸۸۷۶، ۴/۱۰/۳۴

۳۶۱- اطلاعات ۹۷۷۰، ۲۷/۹/۳۷ و کیهان ۷۶۱۶، ۲۰/۹/۴۷

۳۶۲- اطلاعات ۹۱۴۲، ۲۰/۱۱/۳۵

۳۶۳- اطلاعات ۱۰۰۵۱، ۱۰/۸/۳۷

۳۶۴- اطلاعات ۱۰۱۱۷، ۲۷/۱۰/۳۸

۳۶۵- اطلاعات ۹۸۹۲، ۲۲/۸/۳۸

محلات :

روشنائی محل ابتدا از موتور برق بهداری بوده است. در ۱۳۳۳ سازمان برنامه کارخانه برقی به آنجا آورد اما آن را در باغی گذاشتند بدون اینکه در نصب آن اقدام کنند (۳۶۶) و سرانجام در اردیبهشت ۳۸ این موتور شروع بکار کرد و نیروی برق در قسمتی از محلات شهر جریان یافت در حالی که مردم برای داشتن برق دوازده سال در انتظار بودند (۳۶۷). این کارخانه ۸۵ کیلوواتی بود.

مرزن آباد:

در شهریور ۳۷ شهرداری محل برای تأمین برق آن قراردادی به مبلغ ۴۲۰۰۰۰ ریال با سازمان برنامه بست (۳۶۸).

ملایر :

آغاز برق آن معلوم نشد و اجمالاً در ۲۲ بهمن ۳۷ موتور جدید برق آن گشایش یافت (۳۶۹).

میمه:

از طرف شهرداری میمه به منظور تقویت برق قراردادی به مبلغ ۳۲۶۰۰۰۰ ریال با سازمان برنامه تنظیم گردید و «کاپ» و «ویگر» نمایندگان اعزامی سازمان برای تهیه نقشه و بازدید محل بدانجا رفتند (۳۷۰).

میناب :

در اواخر دی ۳۸ برق میناب، از توابع بندرعباس، افتتاح شد.

- ۳۶۶- اطلاعات ۸۹۱۰، ۳۴۱۱۸
- ۳۶۷- اطلاعات ۹۹۱۰، ۳۸۲۲۳
- ۳۶۸- اطلاعات ۹۷۱۰، ۳۷۶۲۰
- ۳۶۹- اطلاعات ۹۸۳۹، ۳۷۱۱۲۲
- ۳۷۰- اطلاعات ۹۸۲۴، ۳۷۱۱۵

هزینه برق میناب و ماهان و سروستان فارس نزدیک به نه میلیون ریال بوده که نیمی از آن توسط سازمان برنامه تأمین شده است (۳۷۱). در اردیبهشت ۴۲ نیز يك دستگاه موتور ۱۵۰ کیلوواتی به میناب وارد شد و با نصب آن برق محل شبانه روزی گشت (۳۷۲).

نائین :

در مرداد ۳۸ يك دستگاه موتور برق ۱۲۰ کیلوواتی که از طرف برادران سالک خریداری شده بود در محل کارخانه نصب شد (۳۷۳) و به این ترتیب معلوم نیست که قبل از آن تاریخ نائین برق داشته است یا نه. اجمالاً برق نائین در آن موقع به صورت شرکت بوده و چندان تعریفی نداشته است. برای خرید موتور فوق ۱۲۶ هزار تومان بابت پیش فروش امتیاز برق از اهالی دریافت گردیده بود (۳۷۴). در سال ۱۳۴۲ سازمان برنامه ۲۲۰۰۰۰ هزار تومان به شرکت روشنائی کمک کرد و بعد سهام خود را که ۲۲۰۰۰ سهم هزار ریالی بود به شهرداری نائین واگذار نمود. بعد از چندی شرکت برق به يك مقاطعه کار اجاره داده شد و او نرخ برق را تا کیلوواتی ۷۵ ریال تعیین کرد که بعداً ۶ ریال شد. بعلاوه هر شب قسمتی از محل خاموش بود و برق هم شبانه روزی نبود و شرکت به عنوان اینکه ضرر می دهد عوارض شهرداری را هم نمی پرداخت (۳۷۵).

نطنز:

در تیر ۳۷ موتور برق ۷۵ کیلوواتی نطنز از توابع کاشان افتتاح شد و شروع بکار کرد و در آبان ۳۵ هم يك مولد ۸۵ کیلوواتی از طرف

- ۳۷۱- اطلاعات ۱۰۱۱۷، ۳۸۱۰۲۷
- ۳۷۲- اطلاعات ۱۱۰۸۶، ۴۳۲۱۱
- ۳۷۳- اطلاعات ۹۹۶۸، ۳۸۵۲
- ۳۷۴- اطلاعات ۹۹۳۲، ۳۸۳۱۸
- ۳۷۵- اطلاعات ۱۱۲۴۴، ۴۳۲۳

سازمان برنامه برای آنجا خریداری و نصب و پس از آزمایش تحویل شهرداری محل گردید (۳۷۶).

نکا:

در مهر ۳۸ موتور برقی که شهرداری نکا خریده بود به محل وارد شد (۳۷۷).

نوشهر:

نیروی برق نوشهر مدتها از طرف اداره بندر تأمین می شد و در مهر ۳۵ برق آنجا شبانه روزی شد (۳۷۸). پس از مداخله سازمان برنامه در برق شهرستانها شهرداری نوشهر طبق قراردادی که با آن سازمان تنظیم نمود یک دستگاه موتور مولد برق خرید و این موتور چندین سال بدون استفاده افتاده بود (۳۷۹) تا اینکه در مهر ۳۷ ظاهراً موتور مزبور که یکصد کیلوواتی بود نصب شد و چون سیم کشی برق دارای نقایص فنی بود به تدریج تا بهمن ۳۸ نقایص شرکت برق نوشهر مرتفع شد و روشنایی شبانه روزی این محل تأمین گردید (۳۸۰) و در فروردین ۴۴ شبکه جدید برق این محل افتتاح شد (۳۸۱).

نهاوند (۳۸۲):

برق نهاوند که از آغاز کار آن معلوم نشد تا آبان ۳۷ منحصر به یک موتور ۲۵ اسب با قدرت ۱۲ کیلووات بود. در آن تاریخ موتور جدیدی به قدرت پانصد کیلووات برای آن خریداری کردند (۳۸۳).

وراهین:

از محل نیروگاه فرح آباد به ۳۶۰ قریه حومه و راهین برق داده

۳۷۶ - اطلاعات ۹۶۶۰، ۳۷۴۲۳ و ۹۱۷۲ و ۳۵۸۲۸.

۳۷۷ - اطلاعات ۱۰۰۴۴، ۳۸۸۲۲.

۳۷۸ تا ۳۸۳ - اطلاعات ۹۱۴۰، ۳۵۷۲۲ و ۱۰۱۱۹، ۳۸۱۰۲۹ و ۱۰۱۴۲.

۳۸۱ و ۳۸۱۱۲۸ و ۱۱۶۴۳، ۴۴۱۹۹ و ۹۷۳، ۳۷۷۲۰ و ۹۷۴۸، ۳۷۸۲۶.

می شود و علاوه بر روستاهای حومه و راهین به ایوان کی و گرمسار و پیشوا نیز برق داده می شود. قیمت برق کیلوواتی سه ریال و برای استفاده از چاههای عمیق کشاورزی کیلوواتی یک ریال محسوب می شود (۳۸۴).

بعلاوه در فروردین ۳۵ مولدهای برق شهرهای رودبار - ابهر - شبستر - شاهین دژ [سائین قلعه] - بافت - دره گز - سراب - ماکو - اسکو - دامغان و فردوس نصب و تحویل گردید. و دستگاههای مولد برق سنقر و ایلام و بانه و سقز و رامسر نیز وارد گردیده بود و مهندسین برق سازمان برنامه آماده حرکت به نقاط مذکور بودند که مولدهای مزبور را آزمایش نموده تحویل شهرداری هر محل دهند (۳۸۵) و کار نصب و تحویل مولدهای داران - زرقان - جیرفت - صومعه سرا - کاشمر و گنبد کاووس نیز در دست اجرا و نزدیک به اتمام بوده است.

برای برق ماکو در سال ۱۳۳۰ «اشر» رئیس اداره اصل ۴ به استانداری آذربایجان وعده داد که مبلغ چهارصد هزار ریال بپردازد که اختصاص به کمک برق محل داده شود (۳۸۶).

توسعه برق شهرها و قصبات کوچک

در سال ۱۳۴۳ طرح توسعه برق شهرهای درجه دوم و تأسیسات تولید و توزیع نیروی برق برای مصارف شهرهای رضائیه [ارومیه] - خوی - قزوین - بندرعباس - زاهدان - قم - کاشان - زنجان - اردبیل - میانه - خرم آباد - بروجرد - سنندج - مهاباد - مراغه - اراک - یزد - تربت حیدریه - سبزوار - نیشابور - سمنان - کازرون - گرگان تهیه شد و شبکه برق جزیره صلبوخ ایجاد گشت و برق سد [دز] به شوش

۳۸۴ - کیهان ۸۱۰۵، ۴۹۰۴.

۳۸۵ - اطلاعات ۸۹۷۶، ۳۵۸۲۵.

۳۸۶ - اطلاعات ۸۵۷۴، ۳۳۱۰۱۶.

رسید (۳۸۷). در همان سال يك ميليارد ريال به منظور تأمین روشنائی منازل و معابر و همچنین تأمین برق کارگاههای کوچک اختصاص داده شد و پروژه برق شهرهای زیر خاتمه یافت و تحویل قطعی شد: بندر شاپور [بندر امام خمینی] - شادگان - بم - انار - ماهان - راین - رفسنجان - زاهدان - چاهبهار - سراوان - زابل - اسکو - زنور - گرمی - شبستر - گرگر - اهر - میاندوآب - شاهپور [سلماس] - بوکان - علمدار - مهاباد - ماکو - نغده - اشنویه - بهار - کلات نادری - اسفراین - شیروان - فاروج - قاین - طبس - بشرویه - سرایان - خواف - بیرجند - بیدخت - شاهرود - شه میرزاد - لاهیجان - شفت - سیاهگل - قصر - خرمآباد - شهبوار [تنکابن] - امیرکلا - سولده - بهشهر - رامسر - کرج - فشم - اوشان - فیروزکوه - کن - آشتیان - گنبد کاووس - فسا - ابرقو - اقلید - اردکان فارس - داراب - اردکان یزد - میمه - مبارکه - داران - سمیرم - سده - ریز - نطنز - و مشکین شهر.

توسعه تأسیسات زابل و زاهدان و دره گز و طبس و آستارا و خزان و انارک و خمین نیز در آن سال پایان یافت و تحویل موقت شد (۳۸۸) و در دوره نگهداری و تضمین پیمانکار مورد بهره برداری شهرداری بود. در شهرهای بندر شاهپور [بندر امام خمینی] - رامهرمز - کوچصفهان - هشت پرایک قزوین - تاکستان - آستارا - بابلسر هم چون در حوزه شرکتهای برق منطقه ای واقع است قرار شد از خطوط انتقال نیروی سدهای هیدروالکتریک ویا مراکز عمده برق حرارتی که در دست ساختمان است استفاده شود (۳۸۹). تکراری که در برخی از اسامی دیده می شود ظاهراً مربوط به گزارش مراحل مختلف پروژه های برق تاحد نهائی اجرا و استفاده است.

۳۸۷- کوشش های یکساله ۱۳۴۳ ص ۷۴.

۳۸۸- گزارش برنامه عمرانی... ص ۲۳۸.

۳۸۹- گزارش برنامه عمرانی... ص ۲۴۶.

علاوه بر يك ميليارد ريالی که برای برق شهرها و قصبات سابق الذکر اختصاص داده شده بود برای تأمین نیروی برق ۲۵ شهر متوسط نیز دو ميليارد و پانصد ميليون ريال دیگر اعتبار منظور شد و من جمله ۵ واحد مولد ۲۰۰۰ کیلوواتی برای شهرهای اراک و بندر عباس و ۵ واحد سه هزار کیلوواتی برای شهرهای گرگان و کاشان خریداری گردید. مؤسسه خصوصی برق بندر عباس و تأسیسات آن خریداری شد و اصطلاحات فوری و ضروری در ماشین آلات آن بعمل آمد.

مقدمات خرید ۲۲ واحد ۱۵۰۰ کیلوواتی و ۸ واحد ۱۲۰۰ کیلوواتی و ۱۹ واحد ۷۵۰ کیلوواتی برای بقیه شهرها فراهم شد (۳۹۰).

برای اجرای پروژه های برق شهرهای: راین (توسعه تأسیسات) - گرگ - سبزواران - مشیز - ایرانشهر - خاش - بم - انار - سراوان - میرجاوه - زرنند کرمان - دهدان - دهدشت - درود - کاخک - نهبندان - کاشمر - گناباد - صالح آباد - دامغان - سرخس - تربت جام - فریمان - بجستان - سرایان - جاجرم - رشتخوار - لطف آباد - رابر - بیجار - میردران - مهران - شرفخانه - شاه آباد - آذربایجان - قصر شیرین - پاره - خسروی - خانه - بوکان - بستان آباد - بانه - ایلیچی - علمدار - عجب شیر - صحنه - شاهپور [سلماس] - شاه آباد غرب [اسلام آباد غرب] - سنقر - سراسکند - هشترود - کرند - سراس - قره ضیاء الدین - نغده - ماکو - کامیاران - ملک کندي - صدقیان - نووشه - هر سین - ایلام - ساغند - سرگان - پل دختر - آوچ - نیر - نوسرو - کبوتر آهنک - گلوگاه - علی آباد گرگان - کلاردشت - خرم آباد - شهبوار [تنکابن] - نراق - قمصر - آران - ارتش آباد - جویبار - جوشقان - پل سفید - کیاکلا - مرزن آباد - شاهزند - کردکوی - بندر شاه [بندر ترکمن] -

۳۹۰- گزارش برنامه عمرانی... ص ۲۳۷.